

HÖGSKOLAN FÖR LÄRANDE
OCH KOMMUNIKATION
HÖGSKOLAN I JÖNKÖPING

Kalle Anka & C:o ur ett genusperspektiv

- En jämförelsestudie mellan en serietidning
och den svenska genusuppfattningen.

Linnea Svensson

Examensarbete 15 hp
inom Medie- och
kommunikationsvetenskap
Höstterminen 2008

Handledare
Lars-Åke Engblom
Examinator
Staffan Sundin

SAMMANFATTNING

Linnea Svensson

***Kalle Anka & C:o* ur ett genusperspektiv / *Donald Duck & C:o* from a gender perspective**

En jämförelsestudie mellan en serietidning och den svenska genusuppfattningen. / A compare to study between a comic and the swedish understanding of gender.

Sidantal: 42

Denna studie behandlar hur genus i serietidningen *Kalle Anka & C:o* ser ut jämfört med den svenska genusuppfattningen. En kvalitativ metod för att kunna förstå och deskriptivt kunna redogöra för detta tillämpades. Metoden utformades till en specificerad metod för just denna undersökning utefter två redan existerande forskningsmetoder; en semiotisk bildanalys och en textanalys. Urvalet bestod av en serie ur en tidning med en tioårsperiod mellan varje tidning. Detta för att kunna åskådliggöra den förändring som finns i genusbeskrivningen i såväl verkligheten som i tidningarna.

Studien syftade till att undersöka hur genus gestaltades i de utvalda serierna för att sedan kunna koppla detta till, och undersöka hur det såg ut i en jämförelse med genusföreställningen i Sverige. Frågeställningarna blev således följande: Hur gestaltas kvinnor respektive män i en hemmamiljö, arbetsmiljö samt i en roll inom barnomsorg? Vad får seriernas analys för kontext om dessa sätts in i den samtida svenska genusuppfattningen? Går det eventuellt att utifrån resultatet se en direkt likhet/skillnad?

1940-talets och 50-talets analyser visade på en stereotypisk manlig yrkesroll och hade en total frånvaro av kvinnor. Detta kan bero på att serierna handlade om arbetsmiljöer och att det på 1950-talet var ett stort antal hemmafruar. Serieavsnitten från 1968 och 1978 visade sammanlagt två kvinnor i arbetsmiljöer, dock återfanns de i stereotypiskt kvinnliga yrkesroller. På 80-talet påbörjades ett projekt i att bryta upp den könsuppdelade arbetsmarknaden och resultaten från 1998 års analyserade serieavsnitt visade på en icke-stereotypisk könsroll inom yrkeslivet. Det går alltså att urskilja vissa antydningar om att genus i de analyserade serieavsnitten ur *Kalle Anka & C:o* till viss del stämmer överens, men även att vissa aspekter bryter mot den svenska genusuppfattningen.

Sökord: Kalle Anka, genus, serietidningar, jämställdhet

Postadress
Högskolan för lärande
och kommunikation (HLK)
Box 1026
551 11 JÖNKÖPING

Gatuadress
Gjuterigatan 5

Telefon
036-101000

Fax
036162585

Innehåll

1. Inledning	1
Bakgrund	1
Kalle Anka & C:o	1
Begreppsdefinition	2
Serier	2
2. Litteraturöversikt	4
Genus	4
Jämställdhet	5
Svensk genusbeskrivning, från 1940-tal till 2000-tal	5
Seriers genuskonstruktion	7
Könsrollernas stereotypiska uttrycksätt	7
Jämförelse av genus i serier och USA:s genusuppfattning	7
Genuskonstruktion i nordiska dagstidningsserier	8
Genusskillnader i serietidningar från 1900-talet	8
Diskriminerande kvinnosyn i Kalle Anka	9
Kalle Anka; en barnuppfostrare?	10
Integrering av tidigare forskning i studien	10
3. Syfte och Frågeställningar	11
4. Metod	12
Studiens ansats	12
Semiotisk bildanalys	13
Textanalys	13
Kvalitativ semitext-analys	14
Urval och material	14
Genomförande	15
Reliabilitet och validitet	16
5. Semitext-analys, Kalle Anka & C:o	17
<i>Kalle Anka & C:o, 1948</i>	17
<i>Kalle Anka & C:o, 1958</i>	19
<i>Kalle Anka & C:o, 1968</i>	20
<i>Kalle Anka & C:o, 1978</i>	22
<i>Kalle Anka & C:o, 1988</i>	23
<i>Kalle Anka & C:o, 1998</i>	25
<i>Kalle Anka & C:o, 2008</i>	27
6. Slutdiskussion	31
7. Diskussion	34
Koppling med tidigare forskning	34
Reliabilitet och validitet	35

Metodkritik	36
Slutsatser	37
Förslag på vidare forskning	38
<i>Litteraturförteckning</i>	39
Tryckta källor	39
Opublicerade källor	40
Elektroniska källor	40
<i>Bilagor</i>	
Don Rosa Intervju av Erik Hørthe i nov 1999	

1. Inledning

Det första numret av serietidningen *Kalle Anka & C:o* utkom i Sverige under september månad år 1948 och firar därmed i år, 2008, 60 år. Den här studien undersöker den svenska utgåvan av *Kalle Anka & C:o* delvis för att det är Sveriges, idag, äldsta och ännu utkommande tidning. Det faktum att tidningen dessutom firar 60 år gör det intressantare och roligare att titta närmare på den. Jag har själv prenumererat på och läst tidningen när jag var yngre och kommer inte ihåg den som annat än en rolig serietidning som var lätt att förstå och enkel att följa. Begreppet jämställdhet har alltid varit en väldigt viktig term för mig och jag anser att både kvinnor och män bör behandlas på ett jämställt sätt. Därav blev jag intresserad av att undersöka hur genus gestaltas i serier och valet föll på *Kalle Anka & C:o*.

Syftet med studien är att skapa en förståelse för, samt deskriptivt redogöra för hur könsrollerna i den svenska utgåvan av *Kalle Anka & C:o* ser ut jämfört med den samtida genusuppfattningen i Sverige. Går det eventuellt att se direkta likheter/skillnader?

Denna studie kommer att genomföras genom en kvalitativ metod med utgångspunkt ifrån hermeneutiken. En egen metod, bestående av en semiotisk bildanalys och en kvalitativ textanalys, tillämpas då dessa analyser tillsammans kommer att ge en rikare analys och en respons på det studien syftar till. Urvalet består av att studera en serie ur ett nummer från vart tionde år, med start år 1948.

Bakgrund

Kalle Anka & C:o

Den största framgången genom tiderna på serietidningsfronten hade Hemmets Journal AB, numera benämnt Egmont, då de började ge ut *Kalle Anka & C:o* år 1948. Tidningen var en av de få tidningar som hade haft en upplaga på över 200 000 exemplar (1970 hade *Kalle Anka & C:o* en upplaga på 254 100 exemplar). (Jonsson, S. 2001) År 2007 var tidningens upplaga 92 000 och statistiksiffror visar att även tidningens räckvidd inte längre når lika många läsare. (ts.se)

Kalle Anka & C:o är idag Sveriges äldsta och fortfarande utkommande serietidning. Första numret av tidningen utkom för 60 år sedan, det vill säga år 1948, mer exakt i september månad. Vid starten gavs det ut en tidning varje månad. 1957 gavs tidningen ut varannan vecka. 1959 började tidningen ges ut en gång varje vecka, alltså blev det en veckotidning. Sidantalet har sedan starten, från 36 sidor ökat till nästan det dubbla. (seriewikin.se) Fram till 1963 skapades och producerades serierna baserat på ett amerikanskt material av Disney. Efter det, och än idag, skapas serierna av Egmonts huvudkvarter i Köpenhamn. (egmont.com)

Kalle Anka & C:o har haft ett flertal tecknare och manusförfattare, men den mest kända och enligt vissa forskare även den bästa var Carl Barks. Det var han som tecknade de första serierna. Detta gjorde han fram till sin pension 1966 och därefter tog en annan tecknare över, Tony Strobl, dock inte lika välkänd. (Atterbom, D. 1986:56, wikipedia.org) I de första publicerade serietidningarna var både manusförfattare och tecknare anonyma då Walt Disney inför allmänheten utsåg sig till innehavare av dessa roller. Under 2000-talet rekryterade Egmont, förutom Don Rosa, andra nordiska manusförfattare och tecknare, samt även översättare. (wikipedia.org) Don Rosa började teckna serien 1986, och sedan 1992 i Sverige är han tecknaren bakom vissa serier i *Kalle Anka & C:o*. Han anses av många vara Carl Barks

arvtagare. Det unika med honom är att han lägger ner en hel del tid på ordentlig efterforskning om de platser ankorna besöker i historierna.(wikipedia.org, kalleanka.se, disney.se) I nästa stycke redovisas delar av en intervju med honom.

Erik Hørthe intervjuade tecknaren Don Rosa år 1999. Då Don Rosa pratar om sitt arbete med serietidningen *Kalle Anka & C:o*, är detta relevant för min forskning. Nedan följer en del information ur intervjun. Den fullständiga intervjun kan läsas i bilaga 1. (disney.se)

Historierna i *Kalle Anka & C:o* utspelar sig då och då på mitten av 1950-talet. Anledningen till detta är att det var då Barks serier var som bäst. Don Rosa hittade inspiration ur dessa serier och har bland annat därför gamla märken på exempelvis telefoner och bilar. Dock har detta 50-talsstuk lett till återkommande diskussioner bland redaktörerna då dessa vill att historierna utspelar sig i nutid. (Ibid)

För att skapa en historia som är så detaljrik och bra som möjligt brukar Don Rosa börja med att läsa sig in på bakgrundsmaterialet för historiens miljö med mera. Ett exempel är att när han skulle skapa en historia som utspelade sig i Finland, åkte han dit och läste matnyttig och relevant fakta för att kunna representera 100 procent verklig fakta i historien. (Ibid)

Begreppsdefinition

Serier

En ”serie” är en serie om den innehåller ett antal personer eller djur och företeelser som uppträder i en regelbunden ordningsföljd, det vill säga företeelser som på ett unikt sätt utgör en enhetlig grupp. (saob.se)

En tecknad serie är en sekvens av bilder och text, eller bara bilder, som berättar en historia. Det är svårt att definiera en serie på något annat acceptabelt vis eftersom gränsen mellan serier och andra sorters bilder i olika sammanhang är flytande. Vad som ändå avgör om det är en serie är om bilderna är innehållsmässigt nära sammankopplade och visar en tydlig frekvens. Frekvensen och samspelet ska synas mer än den enskilda bilden. (ne.se)

”En serie består av två eller flera bilder, som återger en handling eller utveckling. Dessutom gäller för serier att de tecknas, målas eller görs i fotografi och är avsedda för publicering i tidningar, tidskrifter eller böcker.” (Knutsson, M. i Strömberg, F. 2003:88)

”Serien har en benägenhet att förenkla och överdriva. Den är drastisk och koncentrerad, den berättar ofta i sammanfattningar, språng och kontraster. Den ger en illusion av rörelse, men egentligen är den orörlig. Den är överblickbar.” (Ribe, G. 1986:9)

”Ett orörligt medium som skall upplevas kronologiskt och/eller temporalt” (Strömberg, F. 2003:133)

Det finns en mängd av olika definitioner, men det finns ingen ”rätt” definition. Detta är vad Strömberg har kommit fram till i sin bok. Han är dock inte den enda. Även Martin Barker har kommit fram till samma slutsats vid arbetet av sin bok *Comics, Ideology, Power & the Critics*. Strömberg skriver:

”När vi skall definiera vad som är tecknade serier rör vi oss i av människan skapade sociala och kulturella verkligheter, i vilka det inte finns några exakta sanningar, bara mer eller mindre underbyggt tyckande.” (Strömberg, F. 2003:120)

Jag definierar en serie som något som visar en sammanhängande rörelse eller utveckling från en orörlig bild till en annan. Med en bild menar jag illustrationer eller fotografier av alla sorter. En serie behöver inte publiceras för att vara en serie.

2. Litteraturoversikt

Detta avsnitt tar upp teorier och tidigare forskning när det gäller serier. Varför studien innehåller de analysområden den gör redovisas. Hur denna undersökning kommer att tillämpa dessa teorier och tidigare forskning presenteras.

Genus

Begreppet genus har sitt ursprung i det latinska språket.

”/.../ begrepp inom humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning och teoribildning som används för att förstå och urskilja de föreställningar, idéer och handlingar som sammantagna formar människors sociala kön.” (ne.se)

Vidare definieras genus som något som beskriver den sociala process som kopplar människor till symboliska förhållanden och varje köns diverse könsegenskaper; exempelvis manligt och kvinnligt. (ne.se)

För att förklara termen ytterligare följer övriga definitioner nedan.

”/.../ något som häftar inte bara vid kroppar, utan vid allt: tankarna om manligt/kvinnligt, man/kvinna genomsyrar världen omkring oss och fyller platser, situationer, tyg, mat, politik, arbete. Det handlar om kvinnligt/manligt som överförda abstraktioner.” (Hirdman, Y. 2003:16)

”Genusvetenskapen handlar om ”hon” och ”han”, om hennes och hans villkor, identitet och historia. Det handlar om hur vi i vår vardag genom handlingar, symboler och språkliga benämningar upprätthåller och överskrider könskategorierna. Genusvetenskap omfattar alltså studiet av den kunskapsmässiga, sociala och kulturella innebörden av begreppet kön.” (Forsberg, G. & Grenholm, C. 2005:69-70)

Genus är en term som används väl inom olika områden. Genus definieras av de sociala aspekterna av kvinnligt och manligt, det vill säga de sociala aspekter som identifierar kvinnor och män. Det är en term som ofta missförstås. Två exempel på detta är att ett flertal människor ofta kopplar genus med biologiskt kön, samt en koppling till att genus refererar till endast kvinnor. Genusvetenskapen tar ett visst avstånd från en del maktförståelser som finns inom feministisk teori. (Momsen, H. J. 2004:2)

”Begreppet genus syftar vanligen på de sociala och kulturella aspekterna av att världen är indelad i två kön. /.../ Med utgångspunkt i kroppsliga attribut, speciellt de knutna till fortplantningen, tillskrivs manligt och kvinnligt skilda innebörder. Då denna meningstildelning är socialt och kulturellt beroende kan genus, men inte kön, variera. Tid, plats och social miljö är exempel på dimensioner som bestämmer genus.” (Nilsson, B. 1999:30)

Beteendemönster och olika uttryckssätt som idag ses som könsskapande är det människor använder sig av för att definiera sig själva. Några exempel på dessa mönster och uttryckssätt är att kvinnor använder sig av hjälpmedel som smink, handväskor, damtidningar, kjolar med mera. Dessa mönster är också de normer som kvinnor utgår ifrån för att göra sig kvinnliga. (Thomsson, H. 2002:24-25)

”Man kan välja att göra sig kvinnlig på olika sätt i olika sammanhang och själva kvinnligheten kan se olika ut under olika tider.” (Thomsson, H. 2002:25)

”Medan det i kvinnornas värld av sociala relationer i stor utsträckning handlar om att ge och ta emot personlig omsorg och förtroenden inom en liten grupp handlar det i männens värld om att inom ett vidare kontaktnät lotsa sig fram till möjligheter att genomföra olika, ofta ekonomiskt fördelaktiga, projekt. Männerna söker spänning och skämtar och skojar men håller sig samtidigt underrättade om försörjningsmöjligheter och kanaler till den informella ekonomi som tillåter familjen att leva ett materiellt gott liv. På så sätt har mäns och kvinnor sociala relationer olika funktioner.” (Rosengren, A. 1991:129)

Jämställdhet

”Jämställdhet betyder att kvinnor och män har samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom livets alla områden.” (jamombud.se)

Vidare klassas jämställdhet av förhållandet att olika människor; kvinnor i relation till män ska ha samma möjligheter och rättigheter. Jämställdhet innebär en jämn fördelning av makt, samma möjligheter till ekonomiskt oberoende, företagande, arbete, arbetsvillkor och utvecklingsmöjligheter i arbetet, samt samma möjligheter till utbildning och utveckling av personliga målmedvetenheter, exempelvis intressen, talanger och delat ansvar för hem och barn. (ne.se)

”Gender equality does not necessarily mean equal numbers of men and women or girls and boys in all activities, nor does it mean treating them in the same way. It means equality of opportunity and a society in which women and men are able to lead equally fulfilling lives. The aim of gender equality recognizes that men and women often have different needs and priorities, face different constraints and have different aspirations. Above all, the absence of gender equality means a huge loss of human potential and has costs for both men and women and also for development.” (Momsen, H. J. 2004:8)

”Jämställdhet är inte en kvinnofråga, vilket den ofta felaktigt definierats som. Jämställdhet handlar om kvinnor och män. Jämställdheten är full, hel och härlig när vi ser att vi är människor först och kön sen.” (Sahlin, M. 1995:21)

Svensk genusbeskrivning, från 1940-tal till 2000-tal

Efter andra världskriget ökade behovet av arbetskraft, vilket bidrog till att fler kvinnor behövdes i både arbetskraften och i hemmet (Hirdman, Y. 2003:162, jamombud.se). 1950-talet brukar ses som hemmafruns tidsepok, omkring 1,2 miljoner av Sveriges kvinnliga befolkning var hemmafruar. Behovet av arbetskraft fanns däremot fortfarande kvar och antalet yrkesarbetande kvinnor fortsatte att öka. Dock var detta en period då kvinnor hade reell möjlighet att välja ett liv som yrkeskvinna eller hemmafru. Lönerna för kvinnornas arbete på den här tiden var ungefär 30 procent lägre än männens, trots att de utförde samma arbetssysslor. (jamombud.se, svenskhistoria.se)

Under 1960-talet pågick en stor, politisk debatt. Jämlikhet fick en annan diskurs:

”Målet är jämlikhet mellan könen. Formell rättslig jämlikhet räcker inte för att man skall nå detta! Diskrimineringen efter kön bör bekämpas så att män och kvinnor behandlas lika vid yrkesutbildning, anställning, lön och befordran. /.../ Jämlikheten skall utsträckas att gälla även inom familjen.

Pojkar och flickor måste ges likartad uppfostran och utbildning, båda måste förberedas för yrkesroll och familjeroll och göras medvetna om det delade ansvaret för barn och hem. Hemarbetet och vården av barnen skall delas förutsättningslöst mellan makarna.
” (Kvinnors liv o arbete, SNS, 1962:29,37)

På 1970-talet uppstod en del stora jämställdhetsreformer. 1971 infördes särbeskattningen, vilket betyder att både kvinnor och män skattas var för sig. Regeringen upprättade år 1972 ”Delegationen för jämställdhet mellan kvinnor och män”. Denna hävdade kvinnors rätt till arbete. 1974 ersatte föräldraförsäkringen den forna moderskapspenningen och båda könen hade därmed rätt att ta ut föräldraledighet. Under samma årtal utökades barnomsorgen. Alla dessa reformer bidrog till att kvinnans roll som husmor förändrades och istället för att ensam ta hand om barnen, skulle både hon och mannen dela på detta, samt försörja dem. Ett jämställdhetskontrakt har bildats. År 1978 var antalet hemmafruar nere i ungefär 624 000. (jamombud.se) (svenskhistoria.se)

Kvinnorna fick på 1970-talet främst arbete inom vård, skola och omsorg. Under 1980-talet startade ett projekt i syfte att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden. Jämo grundades år 1980 för att övervaka jämställdhetslagen; som förbjuder könsdiskriminering i arbetslivet, samt verkar för att arbetsgivarna ska arbeta aktivt för jämställdhet i arbetet. Under samma tidsepok påbörjades även en hel del genusforskning. (jamombud.se)

Statistiska centralbyrån i Sverige gjorde år 1988 ett urval på 2697 personer av Sveriges befolkning. Av dessa personer var 85,7 procent av arbetskraften. År 1998 gjordes ett nytt urval, denna gång på 2826 personer. Då hade antalet personer på arbetsmarknaden minskat, dock inte i någon större mängd. Siffran var nere i 79 procent. (scb.se) På den här tiden hade antalet hemmafruar minskat ännu mer, rättare sagt till 235 500 hemmafruar (svenskhistoria.se).

På 1990-talet uppkom många jämställdhetspolitiska frågor som rör ämnet makt, bland annat lönefrågor och frågor som behandlar kvinnorepresentationen i styrelserum. Debatten fortsätter in på 2000-talet och rör då även makt och sexualiseringen i media. Våld mot kvinnor är ytterligare en jämställdhetsfråga som hamnar i fokus. (jamombud.se)

På 2000-talet dyker en ny debatt upp om huruvida män ska få ta ut en längre pappaledighet och några förslag om en likt fördelad ledighet mellan kvinnan och mannen tillkommer. Andra åtgärder är exempelvis en insats i lönefrågan, eftersom kvinnor fortfarande tjänar mindre än män. Kvinnan tjänar numera ungefär 83 procent av mannens lön. År 2001 förstärktes dock lagstiftningen i jämställdhetslagen; arbetsgivaren ska inte bara aktivt verka för jämställdhet på arbetsplatsen utan ska även analysera löneskillnader mellan kvinnor och män som utför likvärdiga arbetsysslor. (Ibid)

Seriers genuskonstruktion

Könsrollernas stereotypiska uttryckssätt

År 1994 studerade Brabant könsrollernas stereotypiska uttryckssätt i 78 serieavsnitt ur söndagstidningarna. Varje familjeinriktad serie analyserades för att få fram en frekvens på manlig och kvinnlig närvaro; aktivitet och social miljö, hur ofta de läser något, samt vem som sysslar mest med hushållsarbete och annat hemarbete. Brabant jämförde analyserna med sina tidigare studier från 1974 och 1984, som innehöll samma serier som vid hennes senaste analys, och kom fram till förändringar av genuskonstruktion genom åren. Brabant ville med sin studie jämföra om de stereotypiska bilder av genus; män och kvinnor i USA under åren 1974 – 1994 har förändrats såväl i verkligheten som i serierna. (Brabant, S. & Mooney, A. L. 1997:269-281)

År 1974, i serier om familjemiljön där de vuxna var huvudkaraktärer menade hon att dessa gestaltades i en förlöjligande roll, oftast männen. Däremot, om barnen var huvudkaraktärerna i familjeserierna, kunde hon se de traditionella könsrollerna. Kvinnorna stod för omhändertagande och vistades ofta i en hemmiljö där de städade, lagade mat och diskade. Männen i serierna sågs som tysta och starka och deras vardagssysslor bestod av reparationer och trädgårdsarbete. Kvinnan var den som dominerade i förhållandet, medan mannen sågs mer som en "toffelhjälte". (Wetterskog, M. 2008:44)

1984 var det år då Brabants undersökning visade lägst stereotypiska könsroller. Det var inte lika troligt att kvinnorna skulle sköta hushållet eftersom de sällan syntes med förkläden. (Brabant, S. & Mooney, A. L. 1997:269-281)

I serieavsnitten från 1994 förekom män oftare än kvinnor. De kvinnor som syntes i serierna visades oftare än männen i en hemmiljö och när det gällde att ta hand om barnen. Där var de överlägsna männen. Kvinnorna hade dessutom ofta inte tid över till fritidsaktiviteter. De var mest porträtterade som passiva och syntes oftast i bakgrunden till männen. Yrkeskarriärer var det mer troligt att männen hade. (Ibid)

Brabants forskning visar alltså att serierna från 1974 innehöll traditionella könsroller där de kvinnliga karaktärerna påvisade en stark stereotypisk kvinnlig roll. 1984 visade lägst antal stereotypiska könsroller, men år 1994 visade analysresultaten ett återfall av 1974. (Ibid)

"There is no way to know whether this return to 1974 stereotypical levels is a "carry over" from the past or a conscious reversal on the part of cartoon creators/illustrators." (Brabant, S. & Mooney, A. L. 1997:279)

Jämförelse av genus i serier och USA:s genusuppfattning

Chavez gjorde på 80-talet en innehållsanalys under 30 dagar på 100 slumpmässigt utvalda serier utifrån ett representationsperspektiv. Hennes studie handlar om ett jämförande av könsroller i ett syfte att undersöka om dessa roller, i serierna, representerar kvinnors och mäns verkliga roller i USA. Hon kom i resultatdelen fram till att det finns en ojämställdhet män och kvinnor emellan när det gäller mängden av män och kvinnor i serierna, samt när det gäller skildringar av båda könen. (Chavez, D. 1985:93-101)

I serierna visades ett större antal män och ett mindre antal kvinnor än vad som var proportionellt enligt USA:s befolkningsstatistik. Både män och kvinnor påvisade stereotypiska skildringar i serierna; männen arbetade medan kvinnorna stannade hemma och skötte barn

och hushåll. Detta påvisar en skadlig ideologi om att kvinnor är underlägsna männen. Tecknade serier sägs representera samhället i Amerika, dock visar Chavez studie att detta inte är sanning. Det finns en viss verklighet i serierna och dess skildringar av de båda könen, men det existerar även en brist i hur verkligheten faktiskt representeras. (Ibid)

Genuskonstruktion i nordiska dagstidningsserier

Wetterskog gjorde år 2008 en studie om genuskonstruktion i fyra nordiska dagstidningar mellan perioden 1970-2005. Hennes studie syftade till att hitta genuskonstruktioner i serierna, samt att finna eventuella förändringar utifrån tid och serietradition. Wetterskog kommer i sin analys av serierna fram till att dominansen av manliga karaktärer har minskat med åren under just den perioden hon undersökte. Under 1980-talet syntes de kvinnliga karaktärerna i allt högre grad. (Wetterskog, M. 2008:44-58)

Wetterskogs analys visar att 2000-talets serier går tillbaka till 1970-talets nivåer. Detta påvisar det traditionella mönster som Brabant och Chavez även kommit fram till. Kvinnorna i serierna syns oftare i hemmamiljö och i relation till andra, är mer attraktivt tecknade och gladare än männen. De manliga seriefigurerna är oftare i någon yrkesposition, med ett neutralt ansiktsuttryck och dessutom utanför hemmamiljön. (Ibid)

Genusskillnader i serietidningar från 1900-talet

Robbins har forskat i och skrivit en artikel om genusskillnader i serietidningar från 1900-talet. År 1909 kom den första serietidningen, av McManus, med en ny tradition på hur serier ska se ut och vad de ska innehålla; den vackra kvinnan och den, till utseendet, roliga mannen med den runda näsan. Ett annat exempel på hur kvinnan framställdes i serierna var att hennes ansikte såg roligt ut, men trots det var kroppen perfekt och kurvig som en kvinnas kropp skulle vara. (Robbins, T. 2001:1-7) Robbins skriver i artikeln:

”One gets the impression that McManus simply couldn’t control himself when drawing women’s bodies...” (Robbins, T. 2002:1)

V.T. Hamlin tecknade serier bestående av grottmän, det vill säga, tecknade fantasiversioner av “apmän”. Grottkvinnorna i dessa serier var däremot vackra, vanliga kvinnor tecknade ur vardagslivet. (Robbins, T. 2001:1-7)

I roliga serier, bestående av djur, var båda könen tecknade i en söt ”look”. Detta tror vissa beror på att serierna var menade för barn. Istället för att måla könen med uppenbara kroppsliga aspekter såsom större bröst på kvinnor, överdrev tecknarna andra smådetaljer i exempelvis ansiktet. I *Musse Pigg* fick Mimmi överdrivet långa ögonfransar medan Musse inte hade några ögonfransar över huvud taget. Ett annat exempel på detta fenomen är i *Katten Gustaf*, tecknad av Jim Davis. Den kvinnliga katten fick fylligare läppar och längre ögonfransar. (Ibid)

Nell Brinkley, Ethel Hays och några andra kvinnliga tecknare tecknade både män och kvinnor i sina serier som lika attraktiva. Robbins uttrycker följande frågeställningar:

”If the male cartoonists were identifying with their male characters, did they consider themselves, and possibly their fellow men, to be ugly, stunted, hopelessly geeky creatures, while thinking of women as the impossibly beautiful, unattainable other? When the women cartoonists drew both men and women as attractive beings, were they,

in a more down-to-earth way, simply accepting both men and women as equal humans?
” (Robbins, T. 2001:3-4)

I slutet av 1980-talet blev serietidningar, vars största målgrupp var män, mer överdrivande när det gällde sexuella, fysiska aspekter på både tecknade män såsom kvinnor i serierna. Männerna fick mer och större muskler, tjocka nackar och mindre huvuden. Kvinnorna fick längre ben och helt otroliga bröst, perfekt runda och ofta större än deras huvuden. För att visa kvinnornas tillgångar tecknades de även i så små bikinis som möjligt. Tjugo år senare blev dessa fysiska aspekter ännu mer överdrivna och mer överkliga. Båda könen blev således fantasier för de unga män som läste serierna. (Robbins, T. 2001:1-7)

Oberoende, tryckta amerikanska seriestrippar i tidningar, så kallade *indies*, är ofta tecknade i svartvitt. Serierna tecknas främst av kvinnliga tecknare, men även av några manliga. Stilen på serierna är helt olik de serier som presenterades i föregående stycke. De kan antingen vara realistiskt tecknade eller helt tecknade enligt fantasin. De här serierna ser på båda könen som jämställda. Tecknarna bestämmer om de ska teckna en realistisk serie eller en fantasiserie, och tecknar därefter både män och kvinnor antingen på ett realistiskt sätt eller på ett fantasi-fullt sätt, men ändå lika attraktiva. Detta visar att både manliga och kvinnliga tecknare, i åtminstone *indies*, tecknar båda könen jämställt. (Ibid)

Diskriminerande kvinnosyn i Kalle Anka

Jon Gisle har gjort en populärstudie i Kalle Ankas värld, kallad *Donaldismen*, men i svenskt sammanhang *Ankismen*. Gisle har studerat den historiska utvecklingen i Ankismen, idealtyper och icke-ideal. Förutom detta har han även tittat lite närmare på Ankismens religion, kultur och sociala sammanhang, sex och familjestruktur, kvinnan, våld, och nationalitet. Eftersom denna studie syftar till att analysera Kalle Anka ur ett genusperspektiv, redovisas här kortfattat vad han, genom sin studie har kommit fram till om kvinnan i Ankismen. (Gisle, J. 1976:115-ff)

En diskriminerande kvinnosyn, men även en diskriminerande manssyn är vad Gisle kommer fram till i sin undersökning. Han redovisar exempel i Kalle Anka på fördomsfulla syner på kvinnan. Det visar sig exempelvis i två nummer som han har analyserat närmare att Kajsa är den person som dominerar över Kalle. Gisle beskriver henne utifrån sin tolkning på följande sätt:

”Hon är hetsig, pratsam och mycket noga med att formerna följs av alla andra än henne själv /.../ Kajsas viktigaste uppgift är att vara vacker och eftertraktad. Som kvinna sitter hon passivt och väntar medan Alexander och Kalle utgör de aktivt handlande parterna /.../ Hon är gärna Ankeborgsdrottning /.../ och hennes uppgift är att förrätta prisutdelningen eller vara vinnarens dam vid festen efteråt /.../ Kajsa har alltså mycket gemensamt med en välputsad silverpokal. Så är hon också mycket noga med sitt utseende. Hennes klädvanor kommenteras ofta, särskilt hattarna /.../ Som kvinna är Kajsa naturligtvis helt blottad på teknisk insikt /.../ Kajsa har i regel ett yrke, något som är ganska radikalt i ankismen /.../ Ofta är hon farbror Joakims högt betrodda sekreterare, en effektiv tjänsteande som har till uppgift att sörja för att alla de små detaljerna i biljonärens dagliga liv går friktionsfritt, så att han själv kan offra sig för de stora och viktiga sakerna. För han är ju en man och måste fatta stora beslut, medan hon är kvinna och ska syssla med små ting. Hon har andra gånger uppträtt som

lärrarinna, modereporter och sällskapsdam.” (Gisle, J. 1976:115-ff / citat från olika sidor)

Ett annat tydligt exempel på en diskriminerande kvinnosyn är berättelsen om ”Strandle-
tarna”, nr 26/1960. Berättelsen handlar om att herrarna i serien ska finna en unik gåva till
var sin dam, vilket blir en tävlan, då Alexander och Kalle tävlar om Kajsa. Kajsa blir alltså
själva ”belöningen” för den som har den finaste gåvan. (Ibid)

Kalle Anka; en barnuppfostrare?

Anne-Li Lindgren har undersökt hur Kalle Anka framställs som förälder och huruvida
kapabel han är att ta hand om Knattarna. Som teori har hon TRU:s (föregångare till utbild-
ningsradion) föräldrautbildningsserie som producerades i början av decenniet. Utbildnings-
serien kom fram till vad som var ett idealt föräldraskap vilket var något som Lindgren inte
höll med om efter sin analys av Kalle Anka. Hon menade att Kalle Anka inte följer de
riktlinjer som utbildningsserien ansåg vara riktlinjer att gå efter i föräldraskap, men trots detta
när uppfostran av Knattarna ändå det mål som TRU också avser. För att illustrera detta har
Lindgren tagit upp ett exempel och analyserat detta. Eftersom denna studie inte syftar till att
undersöka *hur* Kalle Anka uppfostrar Knattarna redovisas inte det exemplet här. (Lindgren,
A-L. 2001:107-109)

Integrering av tidigare forskning i studien

Brabants, Chavez, Wetterskogs och Robbins undersökningar har till viss del legat till grund
för urvalet av koncentrationsområden i analysen, exempelvis roller i hemmamiljö och roller i
yrkesliv. De har delvis även uteslutit vissa aspekter, såsom fysiska aspekter på hur kvinnor
representeras i serierna. Alla fyra har dock visat resultat som pekar på att kvinnan oftare visas
i en mer underordnad roll än mannen. Eftersom Robbins endast tagit upp de fysiska
aspekterna inom genus kommer denna studie inte att gå in mer på hennes undersökning. Den
är dock ändå relevant att ha med då den behandlar genus och har hjälpt mig att hitta mina
analysområden. Brabants forskning har påvisat en skillnad i genus i serierna mellan 1970-tal
och 1980-tal, men däremot kommit fram till en likhet mellan 1970-tal och 1990-tal. Går detta
att urskilja även i *Kalle Anka & C:o*? Vad hände på 1980-talet som kan ha varit avgörande
för resultaten i analysen?

Jon Gisles bok gav en god inblick i Kalle Ankas värld och är en matnyttig förberedelse inför
den analys denna studie kommer att genomföra. Gisle har kommit fram till att kvinnorna i
Kalle Ankas värld gestaltas på ett underlägset och inte jämställt sätt. Han påpekade även att
det inte bara var kvinnorna som diskriminerades utan även männen Dock har hans analys inte
gjorts på ett flertal tidningar under flera år. Denna forskning utför en analys av fler årtal även
efter det att han skrev sin bok 1976. Därmed kan denna undersökning komplettera hans studie
till området genus och dessutom undersöka om denna överrensstämmer med den svenska
genusuppfattningen. Viktigt att poängtera här är att Gisles studie består av hela Kalle Ankas
värld och inte endast serietidningen *Kalle Anka & C:o*.

För att komma fram till studiens syfte, det vill säga hur könsrollerna ser ut i *Kalle Anka &
C:o* jämfört med den svenska genusföreställningen, kommer detta att analyseras i ett växel-
spel mellan tidning och verklighet. Jag kommer i ett analyssteg att koppla serietidningen med
den svenska genusuppfattningen som redovisats i början av detta kapitel.

3. Syfte och Frågeställningar

Följande kapitel tar upp mer specifikt vad syftet är med denna studie och presenterar även frågeställningarna mer kortfattat. Kapitlet avser att skapa en större förståelse för vad undersökningen handlar om och syftar till.

Studien av den svenska utgåvan av serietidningen *Kalle Anka & C:o* syftar till att skapa en förståelse för, samt deskriptivt redogöra för hur genusframställningen i *Kalle Anka & C:o* ser ut jämfört med den svenska genusuppfattningen. Således är syftet att undersöka för att förstå, samt för att kunna beskriva, inte att få ett direkt svar som sant eller falskt.

Eftersom den tidigare forskningen endast redovisar *Kalle Anka & C:o* på det populärvetenskapliga sätt som Jon Gisle skriver i sin bok eller det som Anne-Li Lindgren har forskat om, belyses ämnet genus ännu mer i denna studie. Detta för att kunna använda de resultat studien kommer fram till i ett fruktbart sammanhang; det vill säga en jämförelsekoppling av genusbeskrivningen i *Kalle Anka & C:o* och i det svenska samhället.

För att få ett matnyttigt och tydligt resultat gjordes ett urval av tidningarna under hela den period som de har kommit ut, det vill säga från och med startåret 1948 och fram till idag, 2008.

Frågeställningarna blir tre specificerade frågor och en avslutande fråga, följd av en följdfråga, för att kunna koppla till syftet med denna studie:

1. Hur gestaltas kvinnor respektive män i en hemmamiljö?
2. Hur gestaltas kvinnor respektive män i en arbetsmiljö?
3. Hur gestaltas kvinnor respektive män i en roll inom barnomsorg?
4. Vad får seriernas analys för kontext om dessa sätts in i den samtida svenska genusuppfattningen? Går det eventuellt att utifrån resultatet se en direkt likhet/skillnad?

Skulle studien resultera i att det finns en viss positiv jämförelse mellan genusframställningen i *Kalle Anka & C:o* och den svenska genusföreställningen, men även en del avvikelser, kan undersökningen också redogöra för just dessa likheter och skillnader. Problemet går att undersöka och ge svar på i resultatdelen.

Om undersökningen skulle visa att det finns en skillnad, alltså att *Kalle Anka & C:os* genusframställning inte överensstämmer med genusuppfattningen i det svenska samhället, skulle vissa antaganden kunna göras om vad som kan vara orsaken. Däremot går det inte att undersöka då det inte går att få fram en säkerhet för orsaken till resultatet. Dock kan det ändå vara intressant att spekulera om och skapa hypoteser till vad som kan vara bidragande orsaker till att genusframställningen i *Kalle Anka & C:o* inte följer utvecklingen i vårt samhälle.

4. Metod

Följande kapitel kommer att ta upp val av forskningsmetod och studieansats samt en noga beskrivning på varför och varför inte studien har använt sig av diverse metoder. Hur urvalet har gått till och en beskrivning på genomförandet av studien kommer att presenteras. Kapitlet kommer att skapa en förståelse för och ge en insyn i denna studie som helhet.

Studiens ansats

Positivisterna söker efter en absolut kunskap och har ingen förståelse för relativistiska tankegångar. Positivismen jobbar på två olika sätt för att nå säker kunskap; för det första genom en empirisk metod och för det andra med en logisk metod. (Thurén, T. 1991:14-15) Då studien inte syftar till att nå en absolut sanning har beslutet fattats att inte utgå ifrån ett positivistiskt perspektiv.

Eftersom syftet med studien är att skapa en djupare förståelse för hur genus ser ut i *Kalle Anka & C:o* jämfört med verkligheten i Sverige, passar hermeneutiken som en forskningsmetod i studien. Hermeneutiken syftar till att tolka och förstå livsvärldens meningsbakgrund utifrån ett fenomen eller en individs perspektiv (Ödman, P-J. 1994:9-36, Alvesson, M. & Sköldberg, K. 1994:115-117). Detta fenomen är serietidningen *Kalle Anka & C:o*. Utifrån serien undersöks hur genus gestaltas i *Kalle Anka & C:o* i jämförelse med genusuppfattningen i Sverige.

Ödman jämför den hermeneutiska tolkningsprocessen med ett pussel. Han menar att vi inte kan förstå en pusselbits innebörd utan att känna till helheten och att vi inte heller kan förstå helheten utan att känna till varje pusselbits innebörd. För att få en förståelse för och kunna gripa tag i ny kunskap krävs ett växelspel mellan dessa delar och helheten och vice versa. Detta växelspel kännetecknar den förståelse som bearbetas fram under processens gång. (Ödman, P-J. 1994:9-36) De urval av serier, ur *Kalle Anka & C:o*, kännetecknar var för sig en del, men när de kopplas samman kännetecknar de istället flera samspelande delar. När dessa delar dessutom kopplas ihop med hur genusutvecklingen såg ut nationellt under undersökningsperioden kan analysen även finna en helhet.

Eftersom undersökningen utgår ifrån en betraktelse av empiriska data för att sedan kopplas samman i ett växelspel av teoretiska data var den kvalitativa ansatsen mest lämplig för syftet med den här undersökningen. Det är en öppen och mångtydig empirisk verklighet som betraktas i den kvalitativa ansatsen (Alvesson, M. & Sköldberg, K. 1994:10).

Undersökningen syftar till att gå på djupet på några få analysenheter för att skapa en förståelse, samt kunna beskriva, för hur genus ser ut i *Kalle Anka & C:o* så att detta kan jämföras med genusuppfattningen i det svenska samhället. Holme & Solvang skriver att kvalitativa metoder avser en djupare studie om få undersökningsenheter, samt beskrivning och förståelse. Kvantitativa metoder däremot avser en måttlig studie om många undersökningsenheter för att kunna hitta genomsnittliga resultat och kunna förklara varför något är som det är. (Holme, M. I. & Solvang, K, B 1997:78). Alltså är det en kvalitativ studie som ska användas i denna studie.

Då studien kommer att utgå ifrån en mängd av enskilda fall/delar (det vill säga varje serie) för att kunna finna ett tidsmässigt samband mellan dessa och genusuppfattningen i Sverige, används en induktiv teori som Alvesson och Sköldbberg beskriver enligt följande;

”/... / en upprepad process av pendling eller alternering mellan (empiriladdad) teori och (teoriladdad) empiri.” (Alvesson, M. & Sköldbberg, K. 1994:47)

Analysen kommer att genomföras i ett växelspel för att kunna koppla samman empiriska fakta och den genushistoria som redovisas i kapitel 2.

Semiotisk bildanalys

Semiotik står för vetenskapen om tecken och deras egenskaper och funktioner. Dessa tecken består i sin tur av en helhet som bildas av de uttryck och det innehåll som analytiska forskare finner på, för det första en manifest/denotativ nivå och för det andra en latent/konnotativ nivå. Den manifesta nivån kännetecknas av det vi ser, samt kan vara överrens om är uppenbarligt synligt, vilket ligger på en bokstavlig nivå. Den latent nivå däremot innehåller de tankar och associationer som vi erhåller när vi studerar och kopplar samman dessa olika, kulturella tecken, alltså är det en associativ nivå. (Alling-Ode, B. 2000:145-149, Nordström, G.Z. 2003:14-15,23, 115) Då en serie innehåller flera bilder med olika tecken är en semiotisk metod mest lämplig för denna studie.

De tecken som vi analyserar är sammansatta av mindre delar. Dessa kallas för; grundelement, till exempel fläckar, streck eller ytor, delbetydelser, det vill säga de minsta tolkbara delarna. Tillsammans bildar dessa två helhetsbetydelser. Teckens betydelser förändras beroende på vilken kontext/vilket sammanhang dom sätts i. Alling-Ode beskriver semiotiken även som nedanstående:

”Semiotiken vill vara ett verktyg för att få syn på tecken som hjälper oss att förstå vår samtid.” (Alling-Ode, B. 2000:149)

En bild kan innefatta flera olika tecken och därför är det nödvändigt att den klassificeras. Det kan vara klassifikation genom ikoner; som representerar verkligheten genom likheter. Ytterligare några exempel är metonymer; som visar en del av något men som låter denna del representera en helhet, samt symboler, det vill säga överenskomna tecken som måste läras in. (Alling-Ode, B. 2000:145-149)

Textanalys

En textanalys är en metod som är anpassad för forskare för att samla information om hur andra individer upplever och förstår livsvärlden. Den går ut på att tolka texter, filmer, tv-program, kläder, annonser med mera, för att inhämta en betydelse av hur individer uppfattar sin livsvärld via kulturer vid speciella tidsepoker. Genom att undersöka hur andra individer uppfattar verkligheten förstår vi också våra egna kulturers begränsningar och fördelar. (McKee, A. 2003:1)

Genom ett realistiskt och strukturalistiskt perspektiv fokuseras studien på att titta djupare i texten för att undersöka sådant som inte syns vid första anblick, men som ändå är verkligt (McKee, A. 2003:12-13). I denna studie är det de bakomliggande meningar som är logiska och mer exakta den verklighetsbild och genusutveckling som Sverige representerar. Därefter kommer dessa meningar att kopplas samman med den tidigare forskning som redovisas i

kapitel 2. Detta för att se om denna studie skiljer sig åt eller stämmer överens med tidigare resultat.

”This is particularly the case in media studies where many writers seek to measure texts against reality. This is the most common public mode of thinking about media texts.” (McKee, A. 2003:16)

Metoden är lämplig då detta är vad undersökningen syftar att göra.

Kvalitativ semitext-analys

Då det i serier både ingår texter och bilder gjordes valet att tillämpa både en textanalys och en semiotisk bildanalys som metod för analysen av *Kalle Anka & C:o*. För att det ska underlätta mer praktiskt när dessa metoder tillämpas togs beslutet att skapa en egen metod som innehåller båda dessa. För att även nå syftet med studien blev valet att lägga till en kontextuell nivå; den förklaras i nästa stycke. Kontrolleras båda ovanstående beskrivna forskningsmetoder var för sig kommer det att märkas att de är tämligen lika varandra, enda skillnaden är egentligen att de analyserar olika innehåll. Båda analysformerna analyserar först på en grundnivå, det vill säga sådant som ses vid första anblick och sedan på en djupare nivå som avslöjar mer bakomliggande meningar. Det är den djupare nivån som det läggs störst fokus på då den är den mest intressanta i och med syftet med studien. De kulturella och sociala aspekterna på genusutvecklingen kommer inte att nås på ett djupare plan i den första nivån.

När de båda analysstegen är genomarbetade, det vill säga: den manifesta nivån och den latent nivå, kopplas dessa samman för att gå igenom ett tredje steg; det som har benämnts den kontextuella nivån. Även denna nivå går liksom den latent nivå in på en associativ nivå (se föregående sida). Med detta menas att de associationer och tankar som erhålls blir synliga i analysen. Ordet kontext betyder sammanhang och i både en textanalys och en bildanalys analyseras i vilket sammanhang texten/bilden är i. Är bilden/texten placerad i en tidning bredvid andra texter eller bilder som inte ger samma intryck kan hela bildens/textens kontext ge en helt annan mening än vad som från början var syftet. Genom en kontextuell nivå binds seriens kontext med genusuppfattningen i Sverige samman för att på så vis hamna i ett större sammanhang och ge svar på syftet med studien. Den kontextuella nivån går således igenom seriens totala kontext i samband med den svenska genusuppfattningen för att svara på frågeställningen.

Den kvalitativa semitextanalysen går således igenom tre olika nivåer; en manifest, latent och kontextuell nivå. Alla dessa steg är nödvändiga för att slutligen kunna besvara syftet med studien.

Urval och material

Då *Kalle Anka & C:o* firar 60 år nu i år, 2008 och undersökningen går ut på att undersöka en samhällsutveckling med fokus på genus, blev det naturligt att välja en tidning från varje årtionde. Därav blev urvalet begränsat till en tidning varje årtionde. Just med anledningen att tidningen firar 60 årsjubileum gjordes valet att ta det första numret från startåret 1948, därefter blev det första numret vart tionde år och fram tills 2008. Dock skulle en kvalitativ analys bli alldeles för tung om inte omöjlig att hinna med på den tid som är möjlig för studien, detta om arbetet skulle bestå i att analysera hela tidningar. På grund av det

begränsades ämnet till den första serien ur varje tidning. Det är den som flest läsare hinner se och det är den som är den stora huvudhistorien. Urvalet ligger på sju serier ur sju olika tidningar med ett stort avstånd emellan för att kunna urskilja genusframställningen i såväl tidningarna som det svenska samhället.

Från början var syftet att jämföra, inte bara genusuppfattningen i Sverige, utan även internationellt då *Kalle Anka & C:o* har sin grund i det amerikanska samhället. Fortfarande tecknas serierna av en del amerikanska serietecknare, men de senaste åren har de även tecknats av nordiska tecknare. Att genomföra analysen både utifrån ett internationellt och ett nationellt perspektiv skulle ha blivit för tungt, tämligen osammanhängande och svårt att greppa. En anledning för avgränsningen till endast det nationella perspektivet var det faktum att Don Rosa ändå åkte runt till de olika länderna där de olika utgåvorna gavs ut. Detta gjorde han för att samla bakgrundsinformation och försöka anpassa historierna i serierna till just den kultur och verklighet som speglades i landet. (Se bilaga 1) För att kunna göra en så reliabel analys som möjligt togs beslutet att undersöka serietidningen ur ett nationellt perspektiv, med en kultur som jag är uppväxt i och känner mig hemma i. Det är min förförståelse som kommer att ligga till grund för min analys.

För att analysen av serietidningarna inte ska bli för tung togs beslutet att specificera analysområdena till mindre fält. Eftersom syftet är att jämföra *Kalle Anka & C:o* med genusuppfattningen i Sverige måste analysen fokusera på det som går att jämföra mot den bakgrund som har tagits upp (se kapitel 2). Således ligger koncentrationen i analyserna på följande; könsroller i yrken, könsroller i hemmet (hushållsarbete) samt könsroller i en roll inom barnomsorg.

De utvalda serieavsnitten har fotograferats ur serietidningarna från Göteborgs universitetsbibliotek och noga kontrollerats så att materialinsamlingen har gått rätt till. Med det menas att tillstånd för att få fotografera kontrollerades, samt att granskning skedde så att ingen sida missades. Några få sidor blev diffusa, dock går det att läsa vad det står i pratbubblorna.

Genomförande

Med en början i 1948 års utvalda serieavsnitt, gick undersökningen igenom de tre olika analysstegen i metoden: en manifest, latent och kontextuell nivå. Frågeställningarna är inte allt för styrande, dock tillräckligt tydliga för att strukturera upp analysen så att den inte hamnar utanför syftet:

- Hur gestaltas kvinnor respektive män i en hemmamiljö?
- Hur gestaltas kvinnor respektive män i en arbetsmiljö?
- Hur gestaltas kvinnor respektive män i en roll inom barnomsorg?

Den manifesta nivån går igenom vad som ses vid första anblick, den latent nivå går igenom de tre ovanstående frågorna på ett djupare plan för att skapa en förståelse för analysområdet, samt ge en möjlighet att komma fram till det slutliga och huvudsakliga syftet. Nedanstående fråga sluter samman dessa två nivåer och jämför dessa med Sveriges genusuppfattning.

- Vad får seriernas analys för kontext om dessa sätts in i den samtida svenska genusuppfattningen? Går det eventuellt att utifrån resultatet se en direkt likhet/skillnad?

I sista analyssteget av det sista serieavsnittet, det vill säga 2008 års första serieavsnitt ur första numret av *Kalle Anka & C:o* upptäcktes tämligen sent att serien var en repris från en annan tidning 1948. Denna anledning bidrog till att serieavsnittet inte kunde representera *Kalle Anka & C:o* 2008 för att jämföra med genusuppfattningen i Sverige idag. För att rädda situationen och få något att jämföra med från 2008 köptes det aktuella numret in; nr 47, 18/11 år 2008. Första serieavsnittet valdes ut för att kunna göra samma analysmetod även här.

Reliabilitet och validitet

”Validitet innebär att man verkligen har undersökt det man ville undersöka och ingenting annat.” (Thurén 1991:22)

Om undersökningarna är irrelevanta saknar de validitet (Thurén 1991:22). Är de oväsentliga är de alltså inte giltiga för den studie som från början var meningen. Studien syftade redan från början till att undersöka hur genus gestaltas i *Kalle Anka & C:o* för att kunna jämföra detta med genusbeskrivningen i det svenska samhället. Detta syfte har sedan följts genom analysens gång och studien har därmed undersökt det som från början var ämnat att undersöka.

Analyserna i denna undersökning är subjektiva. Det är inte säkert att någon annan som gör en likadan analys anser samma sak, i och med att alla tolkar utifrån sina egna erfarenheter. Om fler däremot kommer fram till samma resultat som studien påvisat har studien hög reliabilitet, om inte, har den en lägre reliabilitet. Thurén skriver:

”Reliabilitet, tillförlitlighet, innebär att mätningarna är korrekt gjorda. /.../ om flera undersökare som använder samma metod kommer fram till samma resultat, då har undersökningen hög reliabilitet” (Thurén, T. 1991:22).

Holme och Solvang definierar reliabilitet på liknande vis:

”Hög reliabilitet har vi om olika och oberoende mätningar av ett och samma fenomen ger samma eller ungefärligen samma resultat.” (Holme, M. I. & Solvang, K, B 1997:163)

Det går inte påvisa att resultatet stämmer generellt för alla *Kalle Anka* tidningar, då undersökningen endast har gjorts på sju olika serier ur sju tidningar. Då det gjordes ett urval på den första serien ur varje tidning kan detta ha bidragit till att studien har missat en hel del andra intressanta och givande serieavsnitt för just denna forskning.

5. Semitext-analys, Kalle Anka & C:o

Följande kapitel kommer att redovisa den analys som har genomförts, det vill säga även de resultat som är synbara. Anledningen till att redovisa hela analysen är att denna är resultatet i och med valet av en kvalitativ ansats, men även metod.

Detta kapitel är disponerat på ett sätt som följer den analysgång som beskrevs i föregående kapitel, och som svarar på den frågeställning som har redogjorts för i kapitel 3. Resultaten redovisas i en kronologisk ordning med en början år 1948 för att följa även genusuppfattningen i Sverige fram till 2008.

Kalle Anka & C:o, 1948

Kalle vill bli brandman och Knattarna gör vad de kan för att hjälpa honom.

(Kalle Anka & C:o, nr. 1, 1948:13-24)

Manifest nivå:

I detta avsnitt av Kalle Anka är inga kvinnor närvarande. Däremot är Kalle, Knattarna och ett antal brandmän, samt ett brandoffer synliga. Kalle är riktigt stolt över sitt nya jobb som förste sprutförare på stora brandbilen. ”Där behövs stora, starka karlar, säger han bland annat till Knattarna när de frågar om de får följa med, *inga små baciller som ni*”. Dock råkar Kalle försova sig redan första utryckningen, då han inte hör sirenernas tjutande. Det är där Knattarna kommer in i bilden, och väcker Kalle så att han kan rusa iväg och hejda branden från att sprida sig. När han anländer till uppsamlingsplatsen har bilarna redan åkt och, inte nog med det, branden är på andra sidan av staden.

Samma visa upprepas följande natt, Kalle vaknar inte av larmet och Knattarna får väcka honom igen. Denna gång tar han fel på insekts-sprutan och brandsläckaren som hänger precis bredvid varandra. Istället för att släcka elden sprutar han ut kemikalier och gör elden ännu värre.

(Kalle Anka & C:o, nr. 1, 1948:19)

Efter den missödesnatten får Kalle ett nytt jobb som innebär att släcka gräsbränder. Knattarna vill att Kalle ska lyckas och startar därför upp en liten eld som han kan släcka. När Kalle släckt branden märker han till sin fasa att hans tröja brinner och får panik. Istället för att rulla sig i det våta gräset som Knattarna säger åt honom, springer han in i huset och hoppar runt i

vild panik. Knattarna lyckas hejda branden från att sprida sig och får jobb som brandmän och Kalle blir riktigt avundsjuk.

Latent nivå:

”Hjälp, elden är lös! Jag måste rädda kvinnor och barn!!!” Utbrister Kalle när första uttryckningen sker. Kommer han inte att rädda andra män som inte är kapabla till att rädda sig själva? Tar han automatiskt för givet att alla män kan rädda sig själva? Kalle gestaltas som vimsig, glömsk och inte riktigt lika tuff och stark som han själv är övertygad om att han är.

Eftersom ingen kvinna är med i just detta serieavsnitt, är det svårt att avgöra om det är kvinnan eller mannen som sköter hemmet. I det här fallet visas bara männen i hemmet och på arbetsplatsen. I en hemmamiljö får man följa Kalle genom två måltider, telefonsamtal, lite plock och fix i huset, samt sömn. Knattarna svarar i telefon, sitter i soffan och samtalar, samt leker med en leksakslastbil ute på trädgården. Inget jag anser vara typiska man- eller kvinnosysslor, ganska neutralt, det vill säga passande för båda könen.

När Kalle får jobbet som brandman blir han mäkta stolt och Knattarna även de, fast avundsjuka är de allt. Kalle gestaltas som en virrig och klumpig brandman, medan Knattarna, när de har samma jobb, gestaltas som hjältar och äkta brandmän, trots sin ringa ålder.

Kalle är en mycket glömsk anka. I det här avsnittet är det Knattarnas främsta syssla att ta hand om och hjälpa Kalle. Det är de som hjälper honom att komma ihåg vad han ska göra, men det också de som kommer till undsättning när han krånglar till det för sig själv. Här är det Knattarna som spelar ”pappa-gestalter” åt Kalle och inte tvärtom. Dock kan Kalle komma med lite kommentarer ibland som påminner om en ”pappa-gestalt”, så helt fri inom rollen som barnomsorgsman är han inte. Knattarna påvisar däremot en större roll och ett större ansvar än Kalle i detta avsnitt. ”Kalle kom tillbaka och kläd dig innan polisen tar dig”, vrålar Knattarna argt och bestämt. Kalle lyssnar och springer tillbaka för att klä sig.

Brandchefen och hans två brandgubbar, som han hade med sig till Knattarna då Kalle råkade sätta eld på sig själv och delar av huset, gestaltas på ett sätt som gör att de känns som professionella brandmän som vet vad de kan. När de anländer till huset frågar de direkt om det brinner, och Knattarna meddelar att de har släckt branden. Då säger brandchefen: ”*Hmm, det kunde ha blivit en svår brand. Men jag ser. Att den har blivit effektivt bekämpad! Bra gjort!*”.

Kontextuell nivå:

1950-talet brukar ses som hemmafruns tidsepok (se sida 2). Då det inte var många kvinnor som arbetade i Sverige under denna period, är det högst troligt att ingen kvinna jobbade som brandman. Kvinnorna fick på 1970-talet främst jobb inom vård, skola och omsorg. Under 1980-talet startade ett projekt i syfte att bryta den könsuppdelade marknaden (se sida 3). Detta visar att det är rimligt att det inte fanns några kvinnliga brandmän på 1940-talet och fram till början av 1980-talet, vilket rättfärdigar seriens utseende kvinno- och mansmässigt.

Kalle Anka & C:o, 1958

Knattarna vill åka på semester på sommarlovet men Kalle har andra planer.

(*Kalle Anka & C:o*, nr. 1, 1958:11-20)

Manifest nivå:

I det här serieavsnittet får vi följa Kalle och Knattarna som enda karaktärer, förutom alla husdjur som måste matas och rastas, men inte heller i detta avsnitt av *Kalle Anka* syns några kvinnor i bild.

Knattarna ska börja sitt sommarlov och vill ut och resa som de brukar, men Kalle har fixat sommarjobb så att de kan tjäna pengar istället. Knattarna suckar och stönar och tycker inte alls om idén, men de måste ju göra som Farbror Kalle säger. Alla får de olika husdjur i olika hem att mata och alla stöter de på problem, inte minst Kalle, upprepade gånger. Kalle och Knattarna springer mellan hushåll och hushåll och kämpar på med de tunga uppgifterna. Det visas hemmamiljöer och arbetsmiljöer i kombination.

Knatte ska mata Fru Gåséns stora hundvalp. Fnatte ska ge några fåglar lite honung. Tjatte ska mata Spinderella, en spindel, med färska och nysmäckta flugor. Kalle själv ska ge en elefant fyra balar hö och 25 kg knäckta jordnötter. Han ska även mata en myrslok med myror, men råkar till sin förskräckelse få en burk med myrmat över sig och drar till sig alla myror. Fnatte kommer till undsättning och i nästa hus finns en simbassäng som Kalle kan tvätta av sig i, tror han i alla fall. Till sin fasa upptäcker han att det var ett akvarium med farliga fiskar i. Återigen måste han bli räddad.

Knattarna är utmattade redan efter första arbetsdagen och till råga på allt har de ännu ett djur att ta hand om; den beklagliga Kalle.

Latent nivå:

Då inga kvinnor visas i denna serie går det inte att analysera kvinnans roll i en hemmamiljö, en arbetsmiljö, samt en roll inom barnomsorg. Inga kommentarer om kvinnor påvisas, förutom att det finns en Fru Gåsén någonstans, vilket även bidrar till att det inte blir någon analys av kvinnors roll i denna serie. De är helt enkelt frånvarande i detta avsnitt. Detta kanske kan bero på att serien handlar om ett sommarjobb, där Kalle och Knattarna sköter om bortresande människors husdjur. Det nödvändigaste (Kalle, knattarna, husdjuren) i seriens handling är närvarande och till det hör inte kvinnorna, eller några andra män över huvud taget. Därför är det inte absolut säkert en diskriminering av kvinnor det handlar om här, övriga män är ju inte heller närvarande.

I dessa olika hemmamiljöer, som också är deras arbetsmiljöer, gestaltas männen det vill säga Kalle och Knattarna i kök för att hämta mat åt djuren, man ser bland annat Knatte öppna kylskåpet för att hämta mat. Det är en stor hund Fru Gåsén har och Knatte får riktigt tunga sysslor, vilket bidrar till funderande på hur den här Fru Gåsén egentligen ser ut. Det är knappt Knatte klarar av dessa tunga saker att lyfta, som hon antagligen brukar göra. Det man dock inte vet är om det finns en Herr Gåsén. Det kan mycket väl vara så fallet, och då är det möjligt att han är den som brukar ta hand om hunden. Å andra sidan kanske Fru Gåsén är så stark att hon klarar av det själv, det är inget man kan få svar på. Det är endast vilda gissningar som vem som helst får ta ställning till. Kalle öppnar skåpluckor i ett annat kök och rotar fram lite burkar med mat som en myrslok ska ha.

I detta serieavsnitt är Kalle den som bestämmer och dirigerar ut order, i alla fall i sitt hem. När Kalle däremot hamnar i knipa som vanligt, blir det Knattarna som återigen får ta ansvar och visa på sin intelligens för att kunna hjälpa honom.

Kontextuell nivå:

Då Kalle och Knattarna för det mesta gestaltas i olika köksscener för det tankarna till hemmafruars roll. Däremot är det inga kvinnliga hemmafruar som åskådliggörs. Studien kommer inte ifrån det faktum att Kalle och Knattarna är män. Eftersom Kalle och Knattarna sysslar med, till en viss del, kökssysslor då de ska ge mat åt djuren visar detta att det inte är tvunget att kvinnorna ska ta hand om den delen av köket.

Den, ovan, beskrivna bilden av männen säger delvis emot den svenska genusuppfattningen om att 1950-talet brukar ses som hemmafruns tidsepok (se sida 2). Kan män vara hemmafruar, är detta dock inget problem, utan det bevisar, om så är fallet att dessa tidsepoker stämmer överens.

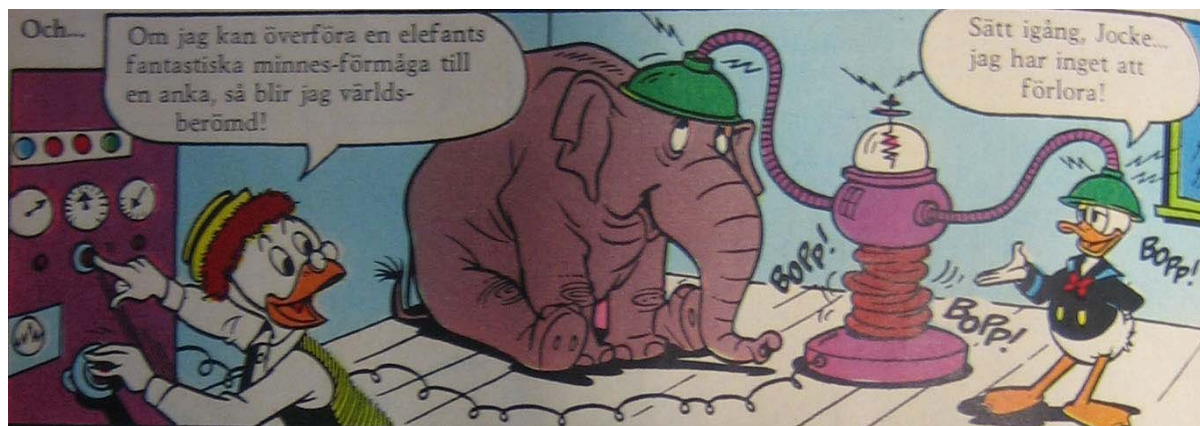
Kalle Anka & C:o, 1968

Kalle är glömsk, men Oppfinnar-Jocke verkar ha lösningen på problemet.

(*Kalle Anka & C:o*, nr. 1, 1968:3-9)

Manifest nivå:

Som vanligt är Kalle glömsk och det är egentligen det detta serieavsnitt av Kalle Anka lägger störst fokus på. Han har bland annat glömt av att det är Kajsas födelsedag, han har glömt att stänga av plattan på spisen, han har glömt pianolektionen som började klockan tre och han har glömt att hämta Knattarna på järnvägsstationen. För att bota Kalles glömska har Oppfinnar-Jocke uppfunnit en "kom-ihåg-maskin". Den går ut på att överföra en elefants fantastiska minnesförmåga till Kalle.

(*Kalle Anka & C:o*, nr. 1, 1968:6)

Och visst funkar det! Kalle kommer plötsligt ihåg varenda sak, år tillbaka. Jocke var exempelvis skyldig honom en krona plus ränta för varje passerande dag. Kalle går hem och ger Knattarna smisk för något de förtjänade för flera år sedan.

Nästa morgon går han tillbaka till Kajsa med en nyköpt present och med en kommentar om hur det var för exakt ett år sedan när de dansade "watusi" tillsammans första gången. Dock hör Kajsas besökande moster Milda detta och blir lätt irriterad då hon avskyr dans. Inte nog med detta, slutar Kalle inte att prata och kommer på mer och mer. Till slut blir moster Milda

förbannad och packar genast väskorna för att resa iväg, och för att stryka Kajsa ur hennes testamente. ”*Fy, Kalle... hur vågar du börja minnas fel saker!*”, utbrister Kajsa.

Alla börjar prata om hur otrevligt Kalles minne är och Jocke får nog och hämtar tillbaka Kalle till labbet. Det visade sig att elefantens minne hade blivit utbytt med Kalles. Elefanten hade glömt av att han faktiskt bara var en elefant. För allas säkerhet byttes minnesförmågorna tillbaka till sina respektive ursprungliga hjärnor. Kalle har därmed lika dåligt minne igen. Då föreslår Jocke att han binder en tråd runt sitt finger för att komma ihåg saker, men detta hade Kalle redan testat, så det fick bli steget längre. Inte bara en tråd runt fingret, utan trådar som det hänger en massa lappar i, på i stort sett alla Kalles fingrar.

Latent nivå:

I Kajsas hem är det Kajsa som bestämmer och ordar över Kalle. När Kajsa och moster Milda är hemma hos Kajsa, och Kalle kommer dit blir han genast den som är underordnad i det läget. Detta kan bero på att det är i Kajsas hemmiljö och därför kan det kännas tryggare för hennes del. Kalle är på bortaplan och blir med ens osäker när det dessutom är två kvinnor i samma hem som skäller på honom. Kajsa eller moster Milda gestaltas inte i någon arbetsmiljö eller i någon roll inom barnomsorg i detta avsnitt. Däremot visas en kvinnlig expedit i en parfymaffär. Hon gestaltas som en aning högfärdig, dock kan detta bero på att hon hör Kalle säga att han glömt plånboken.

Vid det här laget är det tämligen självklart att mannen, det vill säga Kalle är den som står för maten i huset. Detta eftersom det bara är han och Knattarna som bor där. Det kan lika gärna vara Knattarna som gör maten men det är inget som är påvisat ännu. Hemma hos Kalle är det han som bestämmer i detta avsnitt. Knattarna hittade på hyss för ett bra tag sedan, vilket Kalle kommer ihåg och ger dem smisk mitt i natten när de ligger och sover. Det är Kalle som är uppfostraren här, dock påvisar vissa serier att Knattarna är uppfostrarna.

Kalle gestaltas inte i detta serieavsnitt i någon arbetsmiljö. Därför går det inte i hans fall att ge en förklaring till hur han gestaltas där. Däremot visas några brandmän och en pianolärare. Brandmännen gestaltas som sura och förargade för att Kalle lämnat plattan på, vilket associeras till att vara förståeligt och dessutom speglar hur brandmän kan reagera i liknande fall. Pianoläraren gestaltas även han som sur eftersom Kalle missade lektionen. ”*Du får se dej om efter ett annat snille, som lärare! Min dyrbara tid kan inte slösas bort på vidbränd sluring!*” utbrister han med ryggen mot Kalle medan han avlägsnar sig från trädgården.

Kontextuell nivå:

En kvinna i en arbetsmiljö gestaltas och bidrar till tankar om ett typiskt kvinnligt arbete, men det var inte förrän på 80-talet som arbetet mot den könsuppdelade marknaden skulle börja. Under 1980-talet startade ett projekt i syfte att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden. (se sida 3) Även detta, eftersom det inte hade inträffat ännu, rättfärdigar det kvinnliga yrket i det här serieavsnittet från 1968.

Brandmansyrket har nämnts i en tidigare analys av 1948 års utvalda serieavsnitt (se sida 18-19). Samma gäller även här då 80-talet inte är aktuellt i denna serie. Yrket som pianolärare leder till associationer om att det skulle vara mer kvinnligt förr i tiden, men när en manlig pianolärare gestaltas i detta serieavsnitt bidrar detta med en gång till en osäkerhet.

Kalle Anka & C:o, 1978

Farbror Joakim vill ha en begåvningsmätare av Oppfinnar-Jocke, men Kalle krånglar till det för honom. (*Kalle Anka & C:o*, nr. 1, 1978:3-10)

Manifest nivå:

I detta serieavsnitt av Farbror Joakim får man följa två olika arbetsmiljöer, Farbror Joakims kontor och Oppfinnar-Jockes experimentverkstad. Farbror Joakim vill ha en begåvningsmaskin och ber Jocke göra en till honom. När väl detta är klart får Farbror Joakim begåvningsmaskinen och testar den först på sin sekreterare Fröken Kricka. Den funkar och gör vad Farbror Joakim vill, och Fröken Kricka får ett enormt stort självförtroende. Kalle förolämpar Farbror Joakim; *"Har min farbror beställt en hårtork med musik i eller tänker han bli rymdfarare?"*, vilket han råkar höra. Jakten börjar, men Kalle är snabb och skicklig och lyckas gömma sig ganska länge. Tills han råkar stöta till den nya begåvningsmätaren så att delar flyger av och iväg. Innan han hinner sätta tillbaka alla lösa delar kommer Farbror Joakim tillbaka, dock märker han inte att det är någon del som saknas. Farbror Joakim vill testa maskinen på Kalle för att få svar på om han har någon förmåga att jobba i firman, vilket han betvivlar stort. Dock är så fallet att maskinen säger åt Kalle; *"Du är ytterst intelligent! Klipsk! I stånd att fatta viktiga beslut! Du borde ha en ledande ställning!"*. Farbror Joakim hoppar i taket av förvåning och Kalle får ta över hans position som direktör och Farbror Joakim får Kalles ursprungliga plats som städare.

Kunderna kommer och dagarna går och Kalle fattar viktiga beslut och ger bort flera säckar med guld. Till slut upptäcker Farbror Joakim den lösa delen under mattan när han städar på kontoret. Han blir förbannad på Kalle och åter igen börjar jakten, men Kalle är riktigt snabb i benen.

Latent nivå:

Fröken Kricka är en sekreterare åt Farbror Joakim. *"Ni är flitig och pålitlig! Ni skulle bli den perfekta sekreteraren åt nå'n rik knös!"*, säger begåvningsmätaren när hon testar den. Farbror Joakim utdelar order till henne och hon följer dem utan att ens blinka. Hon är helt klart underlägsen mannen, dock kanske detta tillhör just yrket som sekreterare och inte bara det faktum att hon är kvinna. Det är endast något som går att spekulera om. När det uppstår strider mellan Kalle och Farbror Joakim är det tydligt att hon är på sin chefs sida, vad det än gäller.

Farbror Joakim, Kalle och Oppfinnar-Jocke gestaltas alla i arbetsmiljöer. Farbror Joakim är den som bestämmer och han visar ingen hänsyn till Kalle. Det är tydligt att det är han som är bossen. Han gestaltas bakom sitt skrivbord i en bossande och överlägsen position än de andra i serien och ryter åt Kalle. Så fort han ropar på någon förväntar han sig att de ska komma direkt, vilket de ofta gör då de är underlägsna honom.

Kalle har ett jobb som städare i firman då Farbror Joakim inte anser att han inte har förmågan till något bättre. Han gestaltas med en kvast i handen och går runt och sopar lite överallt. När Farbror Joakim ryter på honom rusar han iväg i all hast eller gömmer sig tills han har lugnat ner sig. Det märks att Kalle är livrädd för Farbror Joakim, speciellt när han råkar välta omkull begåvningsmätaren; *"Mamma mia, vilken otur! Oj, vad det blir synd om mej om jag inte kan plocka ihop bitarna innan han är tillbaka!"*.

Dock blir rollerna helt ombytta när begåvningsmätaren har sagt sitt om Kalle. Farbror Joakim tar förtvivlat emot sopkvasten och tycker synd om sig själv. Kalle däremot blir själagläd när

han får en högre position och börjar genast bossa över Farbror Joakim när han äntligen har chansen. ”Aha, där är du, gamle man! Städa upp på mitt kontor! Det börjar verka rätt ingroott!”.

Oppfinnar-Jocke är som beskrivet i namnet en uppfinnare. Även han blir utskälld av Farbror Joakim och med ens underordnad honom. Oppfinnar-Jocke vet vad han håller på med och blir mäktigt stolt varje gång han gör en ny uppfinning. Han gestaltas något självsäker och vill så gärna visa världen vad han har kommit på för nya uppfinningar.

I det här serieavsnittet gestaltas endast arbetsmiljöer, varken hemmiljö eller roller inom barnuppfostran går att analysera.

Kontextuell nivå:

Kvinnorna fick på 1970-talet främst jobb inom vård, skola och omsorg. (se sida 3) Dock är ett yrke som sekreterare även det något som skulle föra tankarna mot att vara ett stereotypiskt kvinnligt jobb.

Ett flertal kvinnor hade ett arbete redan innan 1974 men synen om att mannen var den som ensam skulle försörja familjen förändrades som mest under detta årtal. Reformerna som uppstod på 70-talet bidrog till att kvinnans roll som husmor förändrades och istället för att ensam ta hand om barnen, skulle både hon och mannen dela på detta, samt försörja dem. (se sida 2) Sekreteraren, Fröken Kricka, kan försörja eventuella barn och behöver inte längre stanna hemma och vara en hemmafru. Dessa förändringar i genusuppfattningen i det svenska samhället berättigar det faktum att Fröken Kricka har ett yrke.

Kalle är städare, vilket inte känns som det traditionella manliga yrket på 70-talet, däremot som ett typiskt kvinnligt yrke. Känslan av att Kalle är både lite kvinnlig och manlig av sig infinner sig. Det kanske är så att han måste vara det för att kunna agera både som en mamma och som en pappa åt Knattarna.

Uppfinnare är ett yrke som känns mer manligt, dock är det inte helt säkert att det tillhör något speciellt kategoriserat kön, åtminstone inte i dagens läge. Däremot skulle det troligen inte vara ett yrke för kvinnor på 70-talet då de enligt den svenska genusuppfattningen jobbade främst inom vård, skola och omsorg. Tankandet skulle de antagligen lämna åt mannen.

Kalle Anka & C:o, 1988

Kalle drömmer om att bli den hjälte Kajsa vill ha, en dag blir det upp till bevis.

(Kalle Anka & C:o, nr. 1, 1988:3-11)

Manifest nivå:

Kajsa är hemma hos Kalle och sitter i soffan och stickar, medan Kalle läser en bok om djungeläventyr och drömmer sig bort i fantasins värld. Kalle föreslår att de ska åka på safari i sommar och Kajsa instämmer och säger att det skulle bli en trevlig omväxling mot vad de brukar. Kalle undersöker genast hur mycket sparpengar han har, dock blir han besviken när han märker att han bara har 50 öre. Det får bli nästa sommar istället. Knattarna som hört det hela utbrister; ”Upp med näbben, farbror Kalle! Du kan komma på safari gratis!”. De menar förstås att Kalle kan vara ledare för Gröngölingarna på årets safari i Ankeborgsskogen. Kalle vägrar eftersom han anser att en picknick med några ”/... / bortskämda busungar /... /” inte är detsamma som ”/... / en dödsföraktande expedition genom Afrikas djungler...” där han

kan visa vilken hjälte han är inför Kajsa. Knattarna försöker övertala honom då deras ledare har blivit sjuk och de måste ha en pålitlig, vuxen ledare med sig, annars blir årets safari inställt. Kajsa tycker definitivt att Kalle ska gå och säger till Knattarna att det är självklart att deras farbror ställer upp. Han måste ju träna inför nästa sommars djungelsafari.

Kalle har packat med sig en massa, enligt honom, nödvändig packning, vilket innebär bland annat en säng och en tv. Alla Gröngölingar får hjälpa till att bära och när de är framme tvingar Kalle dem att sätta upp hans tält och ta in alla möbler. Solen går ner och ungarna sover medan Kalle tittar på tv. Rätt var det är rycks antensladden bort och det visade sig att Kalle satt antennen på en elefantsnabel som han tyckte såg ut som en perfekt gren att sätta den på. Dock är detta inget Kalle märker.

(Kalle Anka & C:o, nr. 1, 1988:7)

När han har somnat om vaknar Knattarna av att ett lejon var utanför deras tält. De skriker på hjälp och Kalle vaknar, men tror inte på dem när de berättar det för honom. Han blir istället arg för att de har väckt honom.

Nästa morgon väcker Kalle ungarna och de ska äta frukost, men ser en massa spår från en tiger och ett lejon. Kalle tror fortfarande inte på vad de säger och går iväg för att duscha. Strax kommer Knattarna springande och skriker att skogen är full av vilda djur. Först när Kalle ser dem vid lägret förstår han att de har talat sanning hela tiden. Han blir chockad, får panik och svimmar. Efter en liten stund kommer några män från en cirkus och meddelar att det är deras djur som har rymt från cirkuståget.

Väl hemma igen är Kalle fortfarande chockad när han får besök av Kajsa som vill veta hur det gick på utflykten. Knattarna säger åt henne att han fortfarande inte har hämtat sig ifrån expeditionen. Då meddelar Kajsa Knattarna att det har kommit en cirkus till staden, med en massa vilda djur och att hon köpt biljetter till dem allihop.

Latent nivå:

Kajsa är även hemma hos Kalle den som bestämmer. Hon sitter och stickar, vilket känns som en typisk hemmafrusyssla. Kajsa gestaltas alltså även i denna serie utan ett riktigt yrke, vilket gör att den miljön inte går att undersöka i detta avsnitt. I hemmamiljön visas hon endast i vardagsrummet med sitt garnnystan och sina pinnar och i hallen med sin handväska. Detta visar tydligt att hon inte bor hemma hos Kalle, inte ens över någon dag eller natt. Hur kommer det sig att ett par bor helt åtskilda varandra om de bor i samma stad?

När Kalle drömmer sig bort till djungeln är han en turist som gestaltas som en hjälte och räddar Kajsa som blivit tillfångatagen och bunden runt ett träd. Kalle åker på krokodiler och

gestaltas även med ett gevär. Han är oslagbar och trotsar alla faror. Kajsa har ett paraply fast det inte regnar och gestaltas med en attityd som kan tolkas som att hon är för vacker för att vara i en djungel. När Kalle kommer och räddar henne utbrister hon: ”*Min hjälte!*”.

Då Kalle är Gröngölingarnas ledare räknas även detta till ett en arbetsmiljö. Han är dock ingen vanlig ”Gröngling-ledare”, inte alls van vid djungeln/skogen. Kalle gestaltas som bestämd, men även som en slavdrivare gentemot Gröngölingarna. Det finns antagligen dem som är sådana ledare då vi har alla möjliga ledarestilar; som auktoritär, demokratisk eller låtgå-stil. Kalle gestaltas som en auktoritär ledare som bara delar ut order till Gröngölingarna och inte lyssnar på vad de har att säga.

De andra män som gestaltas i serien i en yrkesroll är de tre cirkusmän/djurskötare som dyker upp för att hämta tillbaka de djur som rymt.

Kajsa säger; ”*Ti-hi! Hur skulle de där Knattarna klara sig utan mig?*”. Konstigt är att hon säger *de där Knattarna* och inte bara Knattarna. Borde hon inte gestaltas mer som en extramamma till Knattarna då hon och Kalle ändå är tillsammans. Den känslan ges inte nu, vilket kan bero på att hon faktiskt inte bor tillsammans med Kalle över huvud taget. Kalle är den som figurerar både som en mamma och en pappa. Detta kan bero på att han bor själv och för det mesta är själv med Knattarna. Då får han automatiskt den roll som Knattarna ibland kan behöva. I början är det Kalle som uppfostrar pojarna, men i slutet när han har råkat ut för en massa saker och blivit så deppad är detta en roll som Knattarna tar över. Då är det han som blir den omhändertagne.

Kontextuell nivå:

Det har hänt en mycket viktig förändring i den svenska utvecklingen: Under 1980-talet startade ett projekt i syfte att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden. (se sida 3) Dock är detta inte något som går att undersöka på en djupare nivå i just denna serie då den inte innehåller några kvinnor i arbetsmarknaden. Det finns alltså inget att jämföra med.

Statistiska centralbyrån i Sverige gjorde år 1988 ett urval på ett tusental personer av Sveriges befolkning. Av dessa personer var en högre procentsats i arbetskraften, men ännu inte alla. (se sida 3) Det finns även på denna tid fortfarande en viss del av Sveriges befolkning som inte arbetar. Detta kan till viss del påvisa varför Kajsa fortfarande inte har gestaltats i något yrke. Dock kan det även vara en slump av denna studies urval.

Kalle Anka & C:o, 1998

Knattarnas djur driver Kalle till vansinne, men det är ju trots allt nyår.

(*Kalle Anka & C:o*, nr. 1, 1998:5-16)

Manifest nivå:

Knattarna får panik då de som nyårslöfte (utan att ha berättat det för Kalle) har lovat att återlämna alla deras vilda djur till naturen eftersom Kalle ogillar dem starkt. Kalle däremot lovar för sig själv, efter att ha råkat bidra till att en fågel skadar sig, att han ska ge alla djuren en chans då Knattarna gillar dem.

När Kalle ska berätta för Knattarna vad han lovat sticker de iväg i all hast då de tror att Kalle får ett vredesutbrott. Därför missar de vad Kalle har att berätta. När de stack iväg följde djuren inte efter och Kalle, med sitt nya löfte, tar in alla djuren i huset för att ge dem mat. När

Knattarna till slut vågar sig hem igen får de se alla djuren i köket och tror att de har brutit sig in själva. Vad de inte visste var att Kalle hade hämtat in dem. Kalle som är på övervåningen är just på väg att gå ner när han hör en massa ljud utanför och kollar ut genom fönstret. Då får han till sin överraskning se Knattarna schasa iväg djuren och även höra dem säga: *"Vi har lovat att släppa ut er... .. och vi håller våra löften!"*. Nu får Kalle en idé. Han ska försöka få Knattarna att bryta sitt löfte genom att ta in ett riktigt spännande djur till huset. Detta spännande djur blir en apa; Sokrates, som Kalle lånar hem på prov.

När Sokrates på Kalles order knackar på dörren efter att Kalle smugit upp på andra våningen, öppnar Knattarna dörren och blir genast stormförtjusta. De bjuder in Sokrates, men kommer senare ihåg vad de har lovat och släpper ut honom. Kalle har råkat somna för länge sedan och har ingen aning om vad Knattarna har gjort.

Två timmar senare vaknar han och går ner för att tillrättavisa Knattarna. Han ser inte Sokrates och skriker argt: *"/... / Var är apan?"*. Knattarna låtsas som ingenting och Kalle blir prompt förvånad och tror att Sokrates har smitit på eget bevåg. Han rusar ut ur huset och genom staden för att till slut hitta en apa som han tror är Sokrates som han lånade. Dock visade det sig att det inte var han. Knattarna var hack i häl på Kalle och berättade till sist hur det var. De trodde att Sokrates hade smitit från en cirkus så de satte honom i en av vagnarna på cirkuståget. I högsta fart bär det av till Näbbelunda där cirkusen är denna gång. Kalle och Knattarna hittar en mängd apor som just ska uppträda. För att hinna hämta Sokrates innan detta sker, kastar Kalle ett bananskal på djurskötaren. Tyvärr hade han redan hunnit putta på vagnen i sådan fart att den kom in på arenan med Kalle i hälen. Cirkusen blir rena rama katastrofen då de andra aporna blir svartsjuka på Kalle när han kramar om Sokrates. Knattarna räddar situationen och till slut är Sokrates tillbaka i djuraffären igen.

På vägen hem igen gör Knattarna upp en kompromiss med Kalle. De ska få behålla nästa djur de ser men inget mer. Nästa djur de råkar se, visar sig vara en björn och Kalle blir med bums panikslagen och bönar och ber för att de inte ska behålla honom. Knattarna, som ser att det faktiskt var en människa i en björnkostym, säger: *"Ja, ja, farbror Kalle! /... /"*

Latent nivå:

En kvinna som har hand om en djuraffär gestaltas i en roll som kan uppfattas som ägare eller huvudansvarig till affären samt är tillmötesgående och vänligt bemötande gentemot Kalle. Hon är kraftigt byggd och röker pipa.

Kvinnan visas i ytterligare en situation som klassas som en hemmamiljö då hon syns bärande på vad som ser ut att vara matkassar. Hon har en blå kapp, en röd hatt och ett par matchande klackskor. Det är hon som står för inköpanDET av mat i familjen. Å andra sidan kan det bara vara ett tillfälle då det är just hon som handlar. Mannen i familjen kanske handlar vid nästa behov av mat. Det kan även vara så att hon är singel och därför måste handla mat för att få något att äta. Kvinnan gestaltas inte i någon form av roll inom barnomsorg, därför går detta inte att undersöka.

I detta avsnitt gestaltas Kalle inte i någon arbetsmiljö, annat än i andras arbetsmiljöer. I hemmamiljö är det dock Kalle som bestämmer. Han är sträng mot Knattarna men älskar även att driva med dem. Kalle vistas i en köksmiljö där det är total oreda. Detta på grund av alla vilda djur Knattarna har hämtat hem. Han sitter vid bordet och äter pannkakor och dricker kaffe. Eftersom det inte finns någon annan än Kalle i huset är det troligtvis han som lagat till pannkakorna och kokat kaffet. Knattarnas djur har ställt till det för Kalles växtlighet på trädgården; *"Han fick ett utbrott av bävern i vedboden! Och när vår mullvad glufsade i sej*

hans begonior”. Föregående meningsinnehåll påvisar att Kalle har en trädgård med blommor. Antagligen är det han som tar hand om dessa eftersom han blev så sur när blommorna blev förstörda. När sedan apan Sokrates kommer in i bilden, serverar Knattarna honom med Kalles hemmalagade sirapsgröt.

En arbetsmiljö för cirkusarbetare gestaltas även i detta avsnitt av Kalle Anka. Cirkusarbetaren i serien visas först som något lyhörd och medgivande men senare som bestämd och tjurig gentemot Kalle. Han ska i sitt uppträdningsnummer göra teckenspråk åt aporna så att de kan spela upp en nyårsmiljö på hans kommandon. Att apor ska dricka champagne och äta bananer framför publik känns inte så roande. En clown visas kort i ett litet hörn bärande på två större ringar och med en rödmålad stor och leende mun. Han har även en enkel dräkt med hängslen. Clownen gestaltas i sin rätta skepnad då detta är hur clownen brukar ses.

Cirkusdirektören gestaltas i sin svarta kostym och hatt bakom en högre bänk där man betalar inträdesavgift. Han blir småtjurig då Kalle frågar vad det kostar att kolla på aporna.

En sista arbetsmiljö som speglas är när Kalle stöter på en speleman när han letar efter Sokrates. Eftersom Kalle försöker ta spelemannens apa, som han tror är Sokrates, blir han förstörd arg och klår upp Kalle. Därmed gestaltas den här spelemannen inte direkt i sin rätta arbetsmiljö eller sitt rätta arbetshumör.

Kontextuell nivå:

Rollen som butiksansvarig/ägare är idag troligen tämligen vanlig hos både kvinnor och män. Då kvinnan gestaltas i en sådan roll som inbringar stort ansvar kan detta delvis vara en positiv respons på den svenska genusuppfattningen. Detta eftersom 80-talet är förbi, då projektet mot den könsuppdelade arbetsmarknaden startade (se sida 3). Hon gestaltas inte som någon av de tidigare gestaltade kvinnorna i det utvalda materialet. Hon ges ett något manligt uttryck, vilket kan anses vara konstigt eftersom när det nu äntligen är en kvinna som har ett ansvarfullt arbete så är hon manlig till sättet.

Genusuppfattningen i det svenska samhället visar att antalet hemmafruar har sjunkit enormt sedan 50-talet till idag. På den här tiden hade antalet hemmafruar minskat ännu mer, rättare sagt till 235 500 hemmafruar (se sida 3). Dock är detta inget som går att analysera med någorlunda säkerhet då det endast visas en kvinna i serien och ett fåtal kvinnor i publiken på cirkusen.

Kalle Anka & C:o, 2008

Kalle läser en bok och blir plötsligt världens största expert. Tror han...

(*Kalle Anka & C:o*, nr. 47, 2008:5-15)

Manifest nivå:

I detta avsnitt av Kalle Anka har Kajsa tipsat Kalle om en riktigt bra bok; Sinuit Egyptiern. Kalle fullkomligt älskar boken och har läst den elva gånger. För att bli av med Kalles tjtande om boken nämner Kajsa på en promenad att hon har hört att Farbror Joakims bolag ska göra en film av boken. Kalle blir galet glad och rusar dit med en gång.

Farbror Joakim märker på Kalle att han faktiskt vet vad han pratar om och säger åt Kalle att om han får författaren; Mickel Valtersson att skriva under kontraktet för filmen, då får han bli regissör. Kalle tar genast nästa plan till Valterssons skrivarbyrå för att träffa sin store idol. Valtersson blir smickrad av Kalles fina ord, men sitter just nu fullt upptagen med att skriva

nästa bok. Han schasar iväg Kalle på ett vänligt vis. Kalle som inte ger upp så lätt förföljer Valtersson i hopp om att kunna övertala honom att skriva på kontraktet. Han ringer, besöker honom; på kontoret, i affären, på hans privata klubb och på restaurangen och ringer igen. Valtersson vill fortfarande vara vänlig mot en beundrare, men Kalle går honom på nerverna. För att slippa bli störd i sitt skrivande eller sitt privatliv går han med på Kalles villkor, men lägger till lite egna villkor för att filmen ska bli gjord. ”*Du är världens största expert på min bok /.../*”, säger han bland annat.

Kalle får tillstånd av Farbror Joakim att börja lite smått med filmen eftersom de redan ligger efter tidsplanen. Kalle, som bara har orden ”*Du är världens största expert*” i hjärnan, sätter igång direkt med filmen och ordnar möte med manusförfattarna. Efter det inspekterar han scenbygget av templena och väljer ut skådespelare. Så fort han har någonting han undrar över ringer han till Valtersson eftersom han tror att han inte har någonting emot att prata med ”*världens största expert*”.

Nu är det dags för filmandet men Kalle gillar inte vad han ser och går åter igen för att prata med Valtersson. Han säger som vanligt att han inte har tid och skickar iväg Kalle som fortsätter med inspelandet och sitt rytande på sina medspelare. Farbror Joakim kommer tillbaka och blir ursinnig på Kalle, medan Valtersson är upptagen i ett möte på ett stort förlag för att få publicerat sin nya bok.

Valtersson får reda på att filmen redan har börjat filmas och blir uppriktigt förvånad. Han hade varit så upptagen av sin bok att han inte märkt att Kalle faktiskt redan börjat med filmandet. När han väl kommer till Farbror Joakims bolag ska han få se vad de redan har filmat. Han tycker inte alls om det; ”*/.../ Det är rena rappakaljan!*”. Nu får Farbror Joakim reda på hur kontraktet verkligen såg ut; Kalle fick inte börja filma innan Valtersson godkänt manuset. Farbror Joakim blir åter igen ursinnig på Kalle och börjar med en gång jaga honom. Kalle flyr hem och gömmer sig i garderoben med en bok Kajsa lånat honom. Boken är den nya boken Valtersson skrivit. Så fort Kalle läst ut den utbrister han: ”*Bästa bok jag läst! Undrar om nån gjort film av den?*”.

Latent nivå:

I avsnittet gestaltas ingen barnomsorgsmiljö eller hemmamiljö och därför går detta inte att undersöka. Däremot gestaltas flera kvinnor; Kajsa, en assistent som tagit in skådespelare för att provspela, en skådespelerska samt några fler i bakgrunden på inspelningsplatsen. Kajsa gestaltas inte i någon arbetsmiljö och inte heller i någon direkt hemmamiljö. När hon däremot berättar för Kalle att hon hört att de ska spela in en film av boken nämner hon att hon fick höra det av ”*/.../ min väninna, som jobbade där innan hon råkade be om påökt...*”. Detta påvisar det faktum att en kvinna har jobbat åt Farbror Joakim på hans filmbolag. Däremot gestaltas hon som underordnad Farbror Joakim då han sparkade henne för att hon ville ha en högre lön.

Kvinnan som har anlitat skådespelare som ska provspela för de olika rollerna i filmen gestaltas även hon som underordnad. Hon gestaltas som en assistent som blir trött på Kalles eviga tjat om att han är världens expert. Hon har ett anteckningsblock i handen, en blå och tämligen enkel luvtröja med ett par öronproppar hängande runt halsen. Kalle ansåg att en av skådespelarna, hon trodde skulle passa för rollen som tjänare, inte gjorde det. ”*Men Patrik Frustinoff har ju vunnit en Orvar!*”, utbrister hon. Kalle säger trött emot; ”*Säger du emot mej? Lyssna på det här!*”, han håller upp mobiltelefonen med röstmeddelandet från Valtersson: ”*Jobba på! Vi pratar sen! Du är världens största expert!*”. Eftersom detta är allt Kalle kan höra för tillfället intar han en auktoritär ledarstil och lyssnar inte på vad någon har

att säga. Detta medför att inte bara kvinnan blir underordnad Kalle, utan även alla andra som säger emot honom, förutom Valtersson och Farbror Joakim. Då Kalle är van vid hur arg Farbror Joakim kan bli när något går fel är han livrädd för att göra fel och är försiktig i, i alla fall, hans närhet. Kalle benämner Valtersson själv som en ”/.../ ännu större expert än jag!” och vill inte göra honom besviken.

Skådespelerskan Lisa gestaltas inför den inspelade filmen som en vacker kejsarinna i en röd klänning, sandaler och flera guldsmycken. Lisa gör även hon fel, enligt Kalle; ”*Vad håller du på med, Lisa? Måste jag visa dej hur du ska göra... ..nu igen?*” Det här är kränkande om något. Kalle antyder att hon har gjort fel flera gånger och visar på sättet han uttrycker sig att han inte tycker om att hon gör fel. Då han är sträng och avvisande även gentemot de övriga skådespelarna är han inte alls lika undervärderande mot männen i serien som mot kvinnorna.

I inspelandet av filmen gestaltas kvinnor bärande på stora skålar, den ena fylld med vatten. Även dessa kvinnor har guldsmycken på kroppen. I och med att avsnittet syftar på att spela in en film som utspelar sig i Egypten baseras detta på Valterssons förförståelse av Egypten och Kalles tolkning. Den går däremot inte att säga emot eftersom det är Kalles tolkning den utspelar sig efter och inte någon annans.

Farbror Joakim gestaltas i en roll som VD för sitt filmbolag, JvA Film AB. Han visas i detta avsnitt som en auktoritär ledare gentemot allt och alla. När han däremot får levande bevis på att Kalle faktiskt kan boken utan och innan intar han en demokratisk roll. Han går med på att Kalle ska bli regissör, men endast om han kan övertala Valtersson, annars blir det ingen film.

När Kalle får jobbet som regissör gestaltas även han som en auktoritär ledare. Han visas som trött på att höra på folk som är underlägsna honom eftersom han är världens största expert. Han tar inte in information från andra så vida det inte kommer ifrån Valtersson eller Farbror Joakim.

Valtersson är författare och visas i många situationer som en trött och upptagen man. Han är inte alls glad över att bli störd av Kalle eller till och med förföljd av honom. Han vill inte gärna avfärda en beundrare och står och kämpar för att komma på ett sätt att avfärda Kalle men på ett snällt vis. Valtersson gestaltas som en stressad och upptagen författare som kämpar för att få lugna stunder då han kan skriva på sin bok.

Förutom dessa män gestaltas fler i bakgrunden för inspelningsplatsen; byggarbetare, manusförfattare, ett filmteam och ett antal skådespelare. Alla dessa gestaltas som underordnade, i och med Kalles auktoritära roll.

Kontextuell nivå:

På de senare åren, 2000-tal, har det inte hänt något speciellt sedan 1998 utan löneskillnaderna mellan kvinnor och män har ifrågasatts liksom under tidigare decennier. Åtgärder är exempelvis en insats i lönefrågan, eftersom kvinnor fortfarande tjänar mindre än män (se sida 3). Det är dock inget jag kan undersöka djupare då det i serien inte gestaltas situationer rörande lönefrågor.

Författare känns idag som ett yrke för både kvinnor och män. Troligen var det acceptabelt för båda könen även under perioden 1948-2008, skådespelare likaså. Kvinnorna i avsnittet gestaltades som assistenter och skådespelerskor. Könrollerna gestaltas på ett sätt som inbringar en känsla av att serien inte stämmer överrens med Sveriges utveckling. Dock skulle exempelvis en mobiltelefon som gestaltas i serien kunna visa på en utveckling som stämmer

med Sverige genusbeskrivning, i och med att denna uppfinning först kom på senare år och inte ett 50-tal. En aspekt som säger emot detta är att Valterson skriver på en skrivmaskin och inte en dator som troligen används för det mesta idag.

6. Slutdiskussion

I detta avsnitt diskuteras en del frågor som dykt upp under analysens gång och är relevanta för min forskning. En sammanfattning av de kontextuella nivåerna och en del associationer presenteras.

Då syftet med denna studie är att undersöka hur genus gestaltas i *Kalle Anka & C:o* jämfört med genusuppfattningen i det svenska samhället, sammanställs här den kontextuella nivån som besvarar just detta.

Citatet; ”Hjälp, elden är lös! Jag måste rädda kvinnor och barn!!!” (*Kalle Anka & C:o*, nr. 1, 1948:14) ger en antydning om att kvinnor och barn inte är kapabla till att rädda sig själva. Måste det vara en man som kommer till undsättning? Frustrerande och oerhört diskriminerande yttrande vid analyserande idag. Observeras bör att serien är gjord på sent **1940-tal**, nära inpå 50-talet och inte alls i den tid vi lever i idag. Kan även det faktum att inga kvinnor är synliga i detta avsnitt om yrket; brandman ha att göra med att serien är gjord år 1948, och att man på den tiden hade en annorlunda kvinnosyn när det gällde yrkeslivet? Kvinnorna skulle på 40-talet antagligen stanna hemma och ta hand om barnen, laga mat, städa och tvätta. Först på 50-talet började allt fler kvinnor bege sig ut i arbetslivet i samband med andra världskriget. På 70-talet jobbade de flesta kvinnorna inom vård, skola och omsorg. (se sida 3) Troligen var synen på kvinnor i ett arbetsliv inte särskilt lätt att acceptera på 40-talet då det inte var vanligt att kvinnor arbetade.

I **1950-talets** serieavsnitt sommarjobbar Kalle och Knattarna och har ett jobb som innebär att gå runt till olika hushåll och mata husdjuren tillhörandes bortresta Ankeborgsbor. Detta kan ses som en typiskt kvinnlig roll, speciellt eftersom serien är publicerad på ett 50-tal och denna era är erkänd för hemmafruns roll. Kan män vara hemmafruar bevisar det att dessa tidsepoker stämmer överens. Eftersom det i detta fall är både en yrkesmiljö men även ger associationer till en hemmamiljö är detta svårbedömt. Dock kan det uppfattas som att den svenska genusbeskrivningen speglas i serien då den visar roller i hemmamiljöer, speciellt köksmiljöer, och 50-talet främst brukar ses som hemmafruns tidsepok (se sida 3).

Under **1960-talet** pågick en stor, politisk debatt. Jämlikhet fick en annan diskurs och målet är jämlikhet mellan könen. (se sida 2) Det började bli mer och mer acceptabelt att kvinnor hade ett yrke och inte bara var hemmafruar. Dock gestaltas Kajsa och moster Milda som hemmafruar. Det var egentligen inte förrän på 1970-talet som debatten gav resultat, vilket kan rättfärdiga det faktum att Kajsa och moster Milda inte gestaltades i något yrke. En kvinna visas dock i en arbetsmiljö som expedit i en parfymbutik. Rollen som expedit i en parfymaffär ger känslan av en stereotypisk könsroll. Både i serien från 40-talet, respektive 60-talet gestaltas manliga brandmän, inga kvinnliga. Detta kan bero på att arbetsmarknaden på den tiden var könsuppdelad.

Fröken Kricka är Farbror Joakims sekreterare. Är sekreterare det ultimata jobbet för kvinnor på **1970-talet**? Mängder av nya jobb för kvinnor skapades på 1970-talet främst inom yrken som vård, skola och omsorg. (se sida 3) Dock är även sekreterare ett yrke som skulle föra tankarna mot att vara ett stereotypiskt kvinnligt jobb, i alla fall före kampen mot den könsuppdelade arbetsmarknaden på 80-talet. Jag kan tänka mig att sekreterare på den tiden var något många kvinnor vill bli. Vilken man skulle vilja vara sekreterare och jobba åt någon

annan man? Det skulle antagligen kännas mycket kränkande för vilken man som helst på den tiden.

Synen på att mannen var den som ensam skulle försörja familjen förändrades som allra mest under 70-talet. Ett flertal kvinnor hade redan innan dess ett arbete och kunde tillsammans med mannen försörja familjen. Dock var det inte förrän under 70-talet detta började att bli mer accepterat. Kvinnans roll som husmor förändrades och istället för att ensam ta hand om barnen, skulle både hon och mannen dela på detta, samt försörja dem (se sida 2). Det faktum att kvinnan har ett yrke rättfärdigas av Sveriges genusbeskrivning. Har hon en familj kan även hon försörja dem.

Under **1980-talet** startade ett projekt i syfte att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden (se sida 3). Detta är dock inget som går att undersöka i just detta serieavsnitt då den inte innehåller några arbetande kvinnor. I bakgrunden på några seriebilder ur 80-talets utvalda serieavsnitt skymtas djurskötare, dock inga kvinnliga djurskötare. Är det en stereotypisk manlig roll att vara djurskötare, speciellt om det är vilda djur? Kan det vara så att det helt enkelt gestaltas som en för farlig roll för en kvinna att vara i? Det känns som att det på slutet av 80-talet borde kunna varit ett yrke både för kvinnor och män. Skulle serieavsnittet dock spela ett 50-tal skulle yrkesrollen tolkas som att vara något mer manlig. Antagligen skulle kvinnorna inte få arbeta med dessa djur då de kanske inte sågs som lika starka och modiga som männen

1990-talets serie gestaltar en kvinna i en arbetsmiljö samt fyra i publiken i en cirkusmiljö. Kvinnan arbetar i en Zoo-affär som säljer bland annat apor. Hon gestaltas i en roll som huvudansvarig och kanske till och med ägare till en djuraffär. Från butiksbiträde och sekreterare till en roll som innebär stort ansvar inbringar känslan av att det är mer acceptabelt på 90-talet för kvinnor att få ett sådant ansvar. Kan kampen mot den könsuppdelade arbetsmarknaden ha bidragit till detta resultat? Detta är endast något som går att skapa hypoteser kring, men det finns i och med detta resultat delvis en antydning till att det kan ha varit så. Däremot är det konstigt att när det väl visas en kvinna i en arbetsmiljö efter brytningen av den könsuppdelade arbetsmarknaden, så gestaltas hon med något manligt utseende.

I **2000-talets** serie gestaltas kvinnor i yrken som assistenter och skådespelerskor och en del män i roller av att ingå i ett filmteam. Då ingen kvinna gestaltas i filmteamet och det idag känns som en tämligen könsfördelad roll är det möjligt att just detta avsnitt inte gestaltar genusföreställningen i Sverige. Ovanstående är dock inget jag vet utan endast mina egna spekulationer. Skulle serien analyseras utifrån ett nutidsperspektiv skulle den däremot inte bidra till associationer om att det skulle vara något konstigt med att Kalle och Knattarna tar ett sommarjobb som innebär att de ska gå runt i andras hem och mata deras djur.

I den fysiska miljön ur avsnittet från 2008 visar vissa aspekter, som exempelvis en mobiltelefon på en miljö som stämmer överens med utvecklingen i Sverige. Däremot finns även en del aspekter som bryter mot den svenska utvecklingen om serien skulle gestalta ett 2000-tal och inte ett 50-tal. Ett exempel på dessa aspekter är att Valtersson skriver sina böcker på en skrivmaskin och inte en dator som troligen skulle användas för det mesta idag. Detta serieavsnitt blir därmed svårbedömt. Det finns aspekter som tyder på att serien gestaltar ett 50-tal, men även aspekter på att den gestaltar ett 2000-tal.

I serieavsnitten från 1960-, 1980- och 2000-talet gestaltas Kajsa. Däremot gestaltas hon inte i något avsnitt, i någon arbetsmiljö. Statistiska centralbyrån i Sverige gjorde år 1988 ett urval på ett tusental personer av Sveriges befolkning. Av dessa personer var en högre procentsats i

arbetskraften, dock inte alla (se sida 3). Ovanstående påvisar det faktum att det fortfarande på sent 80-tal finns dem som inte har något arbete, vilket kan rättfärdiga just det faktum att Kajsa inte gestaltas i något yrke.

.

7. Diskussion

Detta kapitel redovisar för en koppling med tidigare forskning. Avsnittet kommer även att ta upp en diskussion om validiteten och reliabiliteten i denna forskning. Lämplighet för val av metod kommer att diskuteras samt studiens slutsatser och förslag till vidare forskning kommer att presenteras.

Koppling med tidigare forskning

Denna studie syftade till att undersöka hur genus gestaltades i serietidningen *Kalle Anka & C:o* för att kunna jämföras med den svenska genusuppfattningen. En större förståelse för att deskriptivt kunna redogöra för hur detta såg ut eftersträvades. Frågeställningarna var följande: Hur gestaltas kvinnor respektive män i en hemmamiljö, arbetsmiljö samt i en roll inom barnomsorg? Vad får seriernas analys för kontext om dessa sätts in i den samtida svenska genusuppfattningen? Går det eventuellt att utifrån resultatet se en direkt likhet/skillnad?

Liksom tidigare forskning visade även denna studie resultat av en diskriminerande kvinnoyn. Det fanns resultat som till viss del påvisade en möjlig diskriminerande manssyn, vilket även Gisle kom fram till i sin studie (se sida 7-8).

De resultat som visade på en diskriminerande manssyn inföll inte inom ramen för analysområdet och var därför inte jämförbara med den svenska genusföreställningen. Då detta inte håller sig till syftet har den diskriminerande manssynen inte undersökts närmare. Det kan däremot vara intressant att skapa vissa hypoteser om varför även männen visas i en diskriminerande könsroll. Ett exempel är när Kalle sommarjobbar i en roll som innebär att ge olika husdjur mat. (se analysavsnitt från 1958) Detta stämmer inte överens med den svenska genusuppfattningen under respektive tidsepok. Det är konstigt att få se män i roller som egentligen, enligt den svenska genusuppfattningen tillhör kvinnor. Dock skulle detta vara lika diskriminerade om det hade gestaltats kvinnor i samma roller. Det är inte bara i detta fall en diskriminerande manssyn gestaltas, utan även i de fall då Farbror Joakim bossar över övriga människor, vilket innefattar både män och kvinnor (se exempel, analysavsnitt från 1978 samt 2008). Han tror, att eftersom han har mycket mer pengar än dem, har han också makten över dem. I dessa fall går det däremot inte att dra någon slutsats om att detta är en direkt diskriminerande manssyn då Farbror Joakim är sådan som person. Några tydliga fall på diskriminerande manssyn återfinns dock inte i detta urval av analysmaterial.

Chavez studie visade att serierna hon undersökte endast till en viss del representerade de stereotypiska könsroller som fanns i USA under undersökningsperioden (se kapitel 2). Denna forskning påvisar likaså vissa antydningar till att representera Sveriges verklighet. I serieavsnittet från 1948 samt 1958 gestaltas inte en enda kvinna i serien, detta kan till viss del bero på att serierna handlade om arbeten och att det på 50-talet var mer vanligt att kvinnorna var hemmafruar (se sida 2). I exempelvis serien från 1948, som handlar om brandmansyrket, gestaltas endast manliga brandmän, inga kvinnliga. Eftersom serien utspelar sig främst i en arbetsmiljö anser jag att detta kan rättfärdiga det faktum att inga kvinnor syns då det på denna tiden även var en könsuppdelad arbetsmarknad. Vad som däremot är konstigt är att det i serien från 1958 inte gestaltas en enda kvinna. Serien utspelar sig visserligen i en arbetsmiljö, men däremot en arbetsmiljö i hushåll, det vill säga olika hemmamiljöer. Däremot handlar serien om Kalles och Knattarnas sommarjobb och det är dem som är i fokus. Till viss del anser jag att detta antagande rättfärdigar seriens utseende. Dock är det fortfarande underligt

att dessa manliga karaktärer har ett sommarjobb som innebär att vistas i köksmiljöer, som på den tiden var mest bekväma för hemmafruar enligt den svenska genusuppfattningen. I serien från 1968 gestaltades ett högre antal kvinnor än tidigare, varav en kvinna jobbade i ett, vad jag skulle benämna, stereotypiskt arbete som expedit i en parfymbutik. Även om detta inte omnämns som ett traditionellt arbete just för kvinnor i den svenska genusbeskrivningen, anser jag att detta är fallet. Vilken man skulle på den tiden vilja jobba med ett yrke som innebar att sälja dofter, när han kunde få visa vilken stark man han egentligen var på exempelvis ett byggställe eller liknande? Ingen tror jag.

Brabants forskning visade att 1974 och 1994 års serieavsnitt innehöll ett högre antal stereotypiska könsroller än 1984 (se kapitel 2). Denna undersökning påvisade endast en kvinna i serien från 1978 och 1988, men däremot ett större antal kvinnor i bakgrunden år 1998. Kvinnan i 70-talets serie gestaltades i en arbetsmiljö som sekreterare, vilket jag anser vara ett stereotypiskt arbete för en kvinna. Vilken man skulle på den tiden vilja vara sekreterare åt en annan man? Kvinnan gestaltas i en yrkesroll och detta kan stämma överrens med den svenska genusuppfattningen år 1974 eftersom det då blev aktuellt för både kvinnor och män att försörja barnen (se sida 2). Serien från 1988 gestaltar en kvinna, men ingen kvinna i en arbetsmiljö. I serien från 1998 visas en kvinna i en arbetsmiljö. Kvinnan gestaltas som ägare till och ansvarig för en djuraffär. Det är ett stort ansvar och en stor förändring som kvinnan gestaltas i om det jämförs med de tidigare kvinnornas yrken. Kvinnan är dessutom gestaltad med ett mer manligt utseende än tidigare gestaltade kvinnor. Kan detta bero på förändringen i den svenska genusbeskrivningen, 1980-talet, då det påbörjades ett projekt i syfte att bryta upp den könsuppdelade arbetsmarknaden (se sida 3). Det går inte att dra en slutsats om att den svenska genusuppfattningen återspeglas i avsnittet då det endast visas en kvinna i förändring, men däremot kan det påvisa en fingervisning i rätt riktning. Vad som dock är konstigt är att när det väl visas en yrkeskvinna i en icke-stereotypisk könsroll efter den könsuppdelade arbetsmarknaden, så gestaltas hon i ett mer manligt utseende.

Serien från 1978 gestaltar alltså en kvinna i en stereotypisk könsroll vilket påvisar liknande resultat som Brabants forskning har visat. 1988 gestaltades ingen kvinna i en yrkesroll. I serien från 1998 gestaltades en kvinna i en roll som inte är en stereotypisk könsroll, vilket inte skulle stämma med Brabants forskning. Däremot utgår denna analys endast ifrån två kvinnor i yrkesroller. Därför är det viktigt att påpeka att ovan kommentarer inte är några slutsatser utan endast resultat för just dessa tre serieanalyser. Det går inte att dra några generella slutsatser eftersom analysmaterialet är så pass litet.

Serieavsnittet från 2008 gestaltade ett större antal kvinnor i arbetsmiljöer. Dessa arbetsmiljöer är stereotypiskt kvinnliga, vilket visar att detta avsnitt når tillbaka till 60-talets och 70-talets utvalda serieavsnitt. **Wetterskogs** forskning visade att 2000-talets serier nådde tillbaka till 70-talets serier, detta visar ett liknande resultat. Dock är det fortfarande viktigt att påpeka att det endast gäller för de avsnitt som har analyserats.

Reliabilitet och validitet

Denna studie har baserats på en metod som innefattar subjektivitet. Studien kan ha bidragit till resultat som omedvetet plockats fram utifrån det jag från början ville se eller ville få fram. Studiens resultat är byggt på det jag har sett och det jag har tolkat utifrån mina egna erfarenheter och upplevelser. Det är därför inte säkert att någon annan kommer fram till ett liknande resultat, om denna person däremot gör detta får studien en högre reliabilitet. Studien bekräfs

tas av att någon annan utifrån sina erfarenheter i så fall har kommit fram till samma eller liknande resultat. Då detta inte är fallet för tillfället har undersökningen en lägre reliabilitet. (se sida 17)

Systematiskt utvalda serier kan ha påverkat det faktum att resultaten ser ut som de gör och de kan därmed eventuellt vara missvisande. Med detta menas att urvalet redan var förutbestämt, det vill säga att jag redan innan hade bestämt att första serieavsnittet ur första numret varje år var det som skulle analyseras. Det kan därmed ha varit en bidragande orsak till att det exempelvis råkade bli totalt två serier från 1948 och 1958 som inte gestaltade några kvinnor. Det är möjligt att de andra avsnitten i samma nummer gestaltade fler kvinnor. Detta är dock inget som undersökts. Urvalet kunde istället ha bestått i att undersöka ett antal serieavsnitt för att sedan välja ut ett avsnitt för vart tionde år som innehåller ett större antal kvinnor. Därmed hade urvalet varit mer presentabelt för undersökningens syfte. Av anledning till att urvalet gått till som det gjorde visar studien en lägre validitet.

Serietidningen *Kalle Anka & C:o* har haft en del tecknare genom åren. Eftersom det är dessa tecknare som skapar serierna baseras också historierna på deras erfarenheter och upplevelser. Deras syn på omvärlden under dessa tidsepoker är också den syn som speglar serierna. Detta kan vara en orsak till att analyserna givit de resultat de har gett. Don Rosa, en av tecknarna till *Kalle Anka & C:o*, påstod i intervjun (se sida 2, alternativt bilaga 1) att han försökte få serierna att likna 50-talet. Stämmer detta även när det gäller hur genus speglades? Då Don Rosa började teckna svenska utgåvor av tidningarna 1992 är det möjligt att 1998 års utvalda analysavsnitt var hans jobb. Däremot är detta inget man vet då serietecknarna från början var anonyma. Först på 2000-talet visades vilka tecknarna var bakom de olika historierna och då tecknade även en del nordiska tecknare serierna till tidningen. Exempelvis är tecknaren till 2008 års utvalda serieavsnitt en nordisk tecknare. Denna tecknare kan därmed ha speglat nordiska genusuppfattningar i materialet, det är hans verklighetsuppfattning och tolkning som spelar roll för hur serien framställs.

Då serierna från början var tecknade av amerikanska tecknare hade det varit en fördel att jämföra serierna med den amerikanska synen på genus under de tidsepoker som studien går in på. Detta eftersom just Sveriges genusuppfattning kanske inte representerar den genusbeskrivning som de amerikanska tecknarna har i bakgrunden för sina serier. Å andra sidan har USA och Sverige förmodligen haft ungefär samma uppfattning under respektive tidsepok. Det kan mycket väl vara så att Don Rosa utgår ifrån sina egna erfarenheter och tolkningar och dessa kan vara representativa för även Sverige. USA och Sverige ligger troligen på en tämligen parallell utvecklingsnivå. Däremot är detta inget jag vet, utan endast mina spekulationer och det jag har gått utefter i denna studie.

Serierna har fotograferats och vissa bilder har blivit suddiga. Däremot ska detta inte ha bidragit till några missvisande resultat då det ändå varit synbart läsligt och både delar och kontexter gick att analysera utifrån.

Metodkritik

Eftersom studien syftade till att gå på djupet och skapa en förståelse för hur genus gestaltades i *Kalle Anka & C:o* jämfört med den svenska genusuppfattningen blev en kvalitativ metod det rätta valet. Vad studien däremot har missat är den bredare synen på hur det såg ut i serietidningarna *Kalle Anka & C:o* under respektive analysår. Fördelen med den kvantitativa metoden hade varit att urvalet skulle bestå av fler nummer och analyser. Analysen kunde då ha bestått av att istället räkna på hur många kvinnor det fanns och kort om dessa hade ett yrke

eller var hemma, samt hur de var mot barnen. Detsamma gäller även männen. Då denna forskning handlar om att följa en utveckling hade det varit givande att kunna göra både en kvalitativ och en kvantitativ analys. Dock valdes den kvantitativa metoden bort eftersom analysen i detta fall hade blivit för tung.

En semiotisk bildanalys kändes i början självklar och det gör den fortfarande. Eftersom en serie inte bara består av bilder utan även text valdes att tillämpa en textanalys. Då dessa två forskningsmetoder var tämligen lika varandra togs beslutet att konvertera dessa till en gemensam metod. Eftersom de tillsammans ändå inte skulle bidra till att analysera framsvaret på syftet tillämpades en egen analysnivå i metoden. (se kapitel 4) Metoden gick igenom tre nivåer och gav på den sista nivån, som inte hade uppnåtts utan de andra två, välanalyserade svar på frågeställningarna. (se sida 15) Att skapa en egen metod fungerade bra och jag kunde på ett tydligt och följsamt sätt genomföra mina analyser och även på ett noggrant sätt beskriva hur detta genomförande gått till. Jag anser att min egen metod är den mest lämpade metoden för denna studie. En djup förståelse för att kunna beskriva hur genus gestaltades i *Kalle Anka & C:o* jämfört med genusuppfattningen i det svenska samhället ernåddes.

Slutsatser

Hur gestaltas kvinnor respektive män i en hemmamiljö, arbetsmiljö samt i en roll inom barnomsorg? Vad får seriernas analys för kontext om dessa sätts in i den samtida svenska genusuppfattningen? Går det eventuellt att utifrån resultatet se en direkt likhet/skillnad?

I serieavsnitten från 1948 samt 1958 gestaltades inga kvinnor, vilket kan bero på att serierna handlade om yrken och att det på 1950-talet fanns många hemmafruar. Serieavsnitten från 1968 och 1978 gestaltade två kvinnor i arbetsmiljöer, dock i stereotypiska könsroller som sekreterare och butiksbiträde i en parfymbutik. Dessa kvinnor gestaltades däremot inte i de yrken som var vanligast för kvinnor runt den perioden, det vill säga yrken inom vård, skola och omsorg. Urvalet av de serieavsnitt som har analyserats visar att de fram till 1980-talet, liksom Sveriges genusuppfattning, innehöll en könsuppdelad arbetsmarknad. I avsnittet från 1988 visades en kvinna, däremot ingen kvinna i en yrkesroll. På den tiden fanns fortfarande ett lägre antal hemmafruar och just kvinnan i serien kan slumpvis visat sig vara en av dem. På 1980-talet påbörjades projektet mot den könsuppdelade arbetsmarknaden och detta kan ha bidragit till en förändring även i serierna. I serien från 1998 gestaltades ett större antal kvinnor, dock endast en kvinna i en arbetsmiljö. Kvinnan arbetade inte i en stereotypisk arbetsmiljö för kvinnor. 2008 års utvalda serieavsnitt visade även det ett större antal kvinnor och dessutom var alla kvinnor gestaltade i arbetsmiljöer. Däremot var dessa arbetsmiljöer liksom 1960- och 1970-talets analyserade serieavsnitt stereotypiska för kvinnor. Då det 1974 blev aktuellt för både kvinnor och män att försörja familjen borde antalet arbetande kvinnor ha varit större under samtliga analyserade avsnitt efter 1974 och inte endast i serien från 2008.

Hemmamiljöerna och miljöerna inom barnomsorg är knepigare att dra några som helst slutsatser om då dessa för det mesta innehåller endast Kalle och inga direkt kvinnliga karaktärer. Därför är det svårt att jämföra med hur kvinnorna i *Kalle Anka & C:o* framställs inom dessa roller.

Dessa slutsatser gäller endast för de serieavsnitt som analyserats. Det går inte att dra några generella slutsatser, vilket inte heller är syftet med en kvalitativ studie. Viktigt att ha i åtanke

är att reliabiliteten inte är särskilt hög, speciellt då urvalet av serier inte har varit det mest lämpliga. Däremot går det att urskilja vissa antydningar till att genusframställningen i de analyserade serieavsnitten, ur serietidningen *Kalle Anka & C:o* och den svenska genusuppfattningen stämmer överrens. Det existerar även en hel del aspekter som bryter mot genusuppfattningen i det svenska samhället.

Förslag på vidare forskning

Denna studie har resulterat i vissa antydningar till att det kan finnas vissa likheter, men även vissa skillnader i *Kalle Anka & C:o* gentemot den svenska genusföreställningen. Det vore därför intressant att göra en tillämplande kvantitativ studie för att se om dessa likheter och skillnader stämmer med den svenska genusuppfattningen i ett bredare material av *Kalle Anka & C:o*. Kvalitativa aspekter skulle också kunna lyftas fram. En exklusiv intervju med Don Rosa angående hans arbete med just den svenska utgåvan av *Kalle Anka & C:o* vore intressant att genomföra. Dessutom borde en intervju med Egmont genomföras för att få veta hur de arbetar med att välja ut historier för den svenska utgåvan.

Att genomföra denna studie men med en bakgrund av USA:s genusbeskrivning är ett annat förslag. Detta eftersom de första serierna tecknades av amerikanska tecknare. Då skulle resultat som eventuellt skiljer sig utifrån denna studie kunna presenteras.

En annan studie som skulle kunna tillämpa denna forskning är om en liknande studie görs på exempelvis övriga Nordens olika utgåvor av *Kalle Anka & C:o* och deras diverse, nationella genusbeskrivning. Skulle detta visa på ett liknande resultat som denna studie bidragit till?

Litteraturförteckning

Tryckta källor

- Alling-Ode, B. *Kapitel 5 Bildanalys*, i Ekström, M. & Larsson, L. (2000) *Metoder i kommunikationsvetenskap*, Studentlitteratur, Lund
- Alvesson, M. & Sköldberg, K. (1994) *Tolkning och reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*, Studentlitteratur, Lund
- Atterbom, D. i (1986) *Boken om serier*, Hammarström & Åberg, Stockholm
- Esaiasson, P. (2007) *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Norstedts Juridik, Stockholm
- Forsberg, G. & Grenholm, C. (2005) ... och likväl rör det sig: *Genusrelationer i förändring*, Universitetsstryckeriet, Karlstad
- Gisle, J. (1976) *Ankismen: en djupvetenskaplig studie i Kalle Anka och hans värld*, Berlingska Boktryckeriet, Lund
- Hegerfors, S. & Åberg, L. (red.) (1996) *Comics : serierna 100 år* , Semic press, Stockholm
- Hirdman, Y. (2003) *Genus: om det stabila föränderliga former*, Liber, Stockholm
- Holme, M. I. & Solvang K. B. (1997) *Forskningsmetodik: Om kvalitativa och kvantitativa metoder*, Studentlitteratur, Lund
- Kvinnors liv o arbete, SNS, 1962:29,37* i *Genus: om det stabila föränderliga former*, Liber, Stockholm
- Lindgren, A-L. (2001) *WHAAM! Seriens språk*, Göteborgs Stadsmuseum
- McKee, A. (2003) *Textual Analysis: A Beginner's Guide*, SAGE Publications, London
- Momsen, H. J. (2004) *Gender and Development*, Routledge, New York
- Nilsson, B. (1999) *Maskulinitet*, Boréa Bokförlag, Umeå
- Nordström, G.Z. (2003) *Medier, semiotik, estetik*, Jönköping University Press, Jönköping
- Ribe, G. i (1986) *Boken om serier*, Hammarström & Åberg, Stockholm
- Rosengren, A. (1991:129) *Två barn och eget hus* ingår i Nilsson, B. (1999) *Maskulinitet*, Boréa Bokförlag, Umeå
- Sahlin, M. (1995) *Öppningstal* ingår i *Nordens män - en skiftande skara: rapport från Nordiska ministerrådets konferens den 27-28 april 1995 i Stockholm*, Nordisk ministerråd, Köpenhamn.
- Strömberg, F. (2003) *Vad är tecknade serier?: en begreppsanalys*, Holmbergs, Malmö

- Thomson, H. (2002) *Kvinnor, makt och förändring: att möta kvinnor i behov av stöd*, Studentlitteratur, Lund
- Thurén, T. (1991) *Vetenskapsteori för nybörjare*, Liber, Stockholm
- Walt Disney's (1968, Nr. 1 den 4 januari) *Kalle Anka & C:o*, Egmont Serieförlaget, Malmö
- Walt Disney's (1978, Nr. 1 den 5 januari) *Kalle Anka & C:o*, Egmont Serieförlaget, Malmö
- Walt Disney's (1988, Nr. 1 den 4 januari) *Kalle Anka & C:o*, Egmont Serieförlaget, Malmö
- Walt Disney's (1998) *Kalle Anka & C:o: den kompletta årgången 1948*, Egmont Serieförlaget, Malmö
- Walt Disney's (1998: Nr. 1 den 23 december år 1997) *Kalle Anka & C:o*, Egmont Serieförlaget, Malmö
- Walt Disney's (2004) *Kalle Anka & C:o: den kompletta årgången 1958*, Egmont Serieförlaget, Malmö
- Walt Disney's (2008, Nr. 47 den 18 november) *Kalle Anka & C:o*, Egmont Serieförlaget, Malmö
- Wetterskog, M. (2008) *Inramande genus – en analys av genuskonstruktion i nordiska dagstidningsserier 1970-2005*, i Engström, L-Å. (red.) *Medier och kommunikation i förändring*, Högskolan för lärande och kommunikation, Jönköping
- Ödman, P-J. (1994) *Tolkning, förståelse, vetande: hermeneutik i teori och praktik*, Norstedts Förlag, Stockholm
- Østbye, H. et al. (2004) *Metodbok för medievetenskap*, Liber, Stockholm

Opublicerade källor

Jonsson, S. (2001) Opublicerat underlag till "TV förändrar världen 1958-1975" i *Den svenska pressens historia IV*

Elektroniska källor

Avdelningen för arbetsmarknads- och utbildningsstatistik, Sysselsättning och arbetslöshet 1976–2004, *Statistiska centralbyrån*, (senast uppdaterad 2005). Tillgänglig [www: http://www.scb.se/statistik/AM/AM0401/Sysselsattning_och_arbetsloshet_1976-2004.pdf](http://www.scb.se/statistik/AM/AM0401/Sysselsattning_och_arbetsloshet_1976-2004.pdf)

Brabant, S. & Mooney, A. L. (1997) *Sex Role Stereotyping in the Sunday Comics: A Twenty Year Update. Sex Roles* (vol. 37, nr. 3-4) *Springer Netherlands*. Tillgänglig [www: http://www.springerlink.com/content/x317w307v776h11w/](http://www.springerlink.com/content/x317w307v776h11w/)

Chavez, D. (1985) *Perpetuation of Gender Inequality: A Content Analysis of Comic Strips. Sex Roles*, (vol. 13, nr. 1-2) *Springer Netherlands*. Tillgänglig [www: http://www.springerlink.com/content/ru4712r4226v6326/](http://www.springerlink.com/content/ru4712r4226v6326/)

Disney, Donald Duck, *egmont.com*. Tillgänglig [www: http://www.egmont.com/Kids+Zone/Donald+Duck/](http://www.egmont.com/Kids+Zone/Donald+Duck/)

Don Rosa, *kalleanka*, (senast uppdaterad 2008). Tillgänglig www: <http://www.kalleanka.se/Duckipedia/Duckipedia/Kategorier/Serieskapare/Serieskapare/DON-ROSA.aspx?PreviewURL=true>

Don Rosa, *Wikipedia*, (senast uppdaterad 2008). Tillgänglig www: http://sv.wikipedia.org/wiki/Don_Rosa

Edvinsson, R. (Arbetsmarknad) Antal "hemmafruar" i Sverige 1850-2000, *historia.se*, (senast uppdaterad 2005). Tillgänglig www: www.historia.se

Erik Hørthe, Don Rosa Intervju av Erik Hørthe i nov 1999, *disney.se*. Tillgänglig www: http://www.disney.se/kalleanka/ankeborg/artiklar/donrosa_iv.html

Hirdman, Y, Fogelstad.nu, Fürst, G, Jämställdhetshistoria, *Jämställdhetsombudsmannen*, (senast uppdaterad 2006). Tillgänglig www: <http://www.jamombud.se/omjamstalldhet/jamstalldhetshi.asp>

Hirdman, Y. & Manns, U. Genus, *Nationalencyklopedin*, (senast uppdaterad 2008). Tillgänglig www: <http://www.ne.se/artikel/181336>

Jämställdhet, *Jämställdhetsombudsmannen*, (senast uppdaterad 2007). Tillgänglig www: <http://www.jamombud.se/omjamstalldhet/default.asp>

Jämställdhet, *Nationalencyklopedin*, (senast uppdaterad 2008). Tillgänglig www: <http://www.ne.se/artikel/1065249>

Kalle Anka & C:o, *seriewikin.se*, (senast uppdaterad 2008). Tillgänglig www: http://seriewikin.serieframjandet.se/index.php/Kalle_Anka_%26_C:o

Kalle Anka, *wikipedia.org*, (senast uppdaterad 2008). Tillgänglig www: http://sv.wikipedia.org/wiki/Kalle_Anka

Programmet för befolkningsstatistik, Sveriges folkmängd (i ettårsklasser) 1860-2007, *Statistiska centralbyrån*. Tillgänglig www: http://www.scb.se/templates/subHeading_120253.asp

Robbins, T. (2002) *Gender Differences in Comics*, Online Magazine of the Visual Narrative, Tillgänglig www: <http://www.imageandnarrative.be/gender/trinarobbins.htm>

Scholz F. M. (2007) *Tecknade serier som källmaterial för historisk forskning*, Svenska historiska föreningen. Tillgänglig www: <http://komikamagasin.se/artikel/294/tecknade-serier-som-kaellmaterial-foer-historisk-forskning>

Serie, *Svenska Akademien*, (senast uppdaterad 2008). Tillgänglig www: <http://g3.spraakdata.gu.se/saob/>

Sveriges officiella statistik, Befolkningsutveckling; födda, döda, in- och utvandring, gifta, skilda 1749 – 2007, *Statistiska centralbyrån*, (senast uppdaterad 2008). Tillgänglig www: http://www.scb.se/templates/tableOrChart_26046.asp

Tecknad serie, *Nationalencyklopedin*, (senast uppdaterad 2008). Tillgänglig www: <http://www.ne.se/artikel/325260/325260>

TS & ORVESTO, Upplage- och räckviddsutveckling 1998-2007 s,110 Kalle Anka & C:o,
ts.se. Tillgänglig [www: http://www.ts.se/Public/PDF/Upplagestatistik/Upplage-ochRackviddsutveckling.pdf](http://www.ts.se/Public/PDF/Upplagestatistik/Upplage-ochRackviddsutveckling.pdf)

Bilagor

Don Rosa Intervju av Erik Hørthe i nov 1999

Don Rosa är den store Ank-tecknaren på 90-talet. Det har kommit seriepärlor på rad från hans hand och fler är säkert att vänta. Följande intervju gavs på SAS-hotellet i Oslo söndagen den 14/11 1999. Den här nedtecknade intervjun är till största delen från intervjun i nov 1999, men en del upplysningar är hämtade från andra intervjuer. Jag vill här speciellt referera till en bok vid namn "Don Rosa e il Rinascimento Disneyano" från 1997 där Didier Ghez refererar till en intervju i juni 1996 samt ett par artiklar i det svenska bladet NAFS(k)uriren. Ett norskt Don Rosa-index av Geir J. Netland har flitigt använts.

*Erik Hørthe
Framstående norsk ankist.*

Låt oss starta med ditt första arbete med ankorna. Det sägs att du 1986 eller 1987 upptäckte att förlaget Gladstone gav ut klassiska serier från Disneyförlaget. Eftersom ett antal nya tecknare och författare var representerade i tidningen, ringde du upp redaktionen och sa att du också var född till att teckna Ank-serier. Kan detta vara sant?

Absolut! Jag hade slutat köpa nya tecknade serier och koncentrerat mig på min egen samling av gamla tidningar, då jag en dag under 1986 fick syn på en Disney-tidning med ett snyggt omslag av Daan Jippes. Jag trodde först att det var något av Carl Barks som jag inte kände till och jag köpte naturligtvis tidningen. Det var det som startade det hela! Efter ett par månader förstod jag att detta förlag (Gladstone) värdesatte gamla historier som jag också gillade. Nu förstod jag att det producerades tecknade serier även utanför USA. Jag upptäckte också att de använde nya manusförfattare och då såg jag min chans. Jag ringde till redaktören, Byron Erickson, och sa ungefär så här: "Mitt namn är Don Rosa. Jag är den ende amerikan som är född till att skriva och teckna Joakim-serier. Jag har alltid vetat att detta varit mitt öde och nu vill jag göra serier för Gladstone!"

De kände till mitt namn från tidigare, eftersom jag hade skrivit om tecknade serier i ett fanzine från den tiden. Jag fick i alla fall lov att sända in ett förslag till en historia och några provteckningar. Jag hade en historia liggande som jag hade gjort redan 1973 med andra figurer. Resultatet blev "Solens son (som kom på svenska i Kalle Anka & C:o 28/92). Detta skulle bli mitt enda försök, men den fick ett så bra mottagande att Gladstone frågade om jag kunde göra en till. På den vägen har det varit sedan dess.

© Disney
Alexander Lukas som redaktör för serietidningen Gladstone? Alexanders Lukas amerikanska namn är förresten Gladstone Gandor. Tillfällighet? Knappast! Serierutan kommer från KA 29/91. Alexander tar lätt på sitt arbete hos farbror Joakim.

Kan du berätta lite om dig själv?

Min farfar kom från Italien till USA 1905. Han startade en byggfirma och innan jag började teckna egna Ank-historier för Gladstone 1987, drev jag samma byggfirma i Louisville, Kentucky. Jag är utbildad civilingenjör och självlärd som tecknare. Jag hade tecknat lite för skoltidningar, serieblad och i lokala tidningar, men jag hade mycket lite erfarenhet då jag började på "Solens son". Dessa tidiga Ank-serier ska förresten sättas samman och utges i Norge av alla platser! Språket ska ändå bli engelska.

Vilken serieskapare är din inspirationskälla?

Främst sätter jag Carl Barks, men också EC-serier, gamla filmer, böcker, TV, tidningen och MAD.

Jag är en produkt av mycket mer än bara en källa.

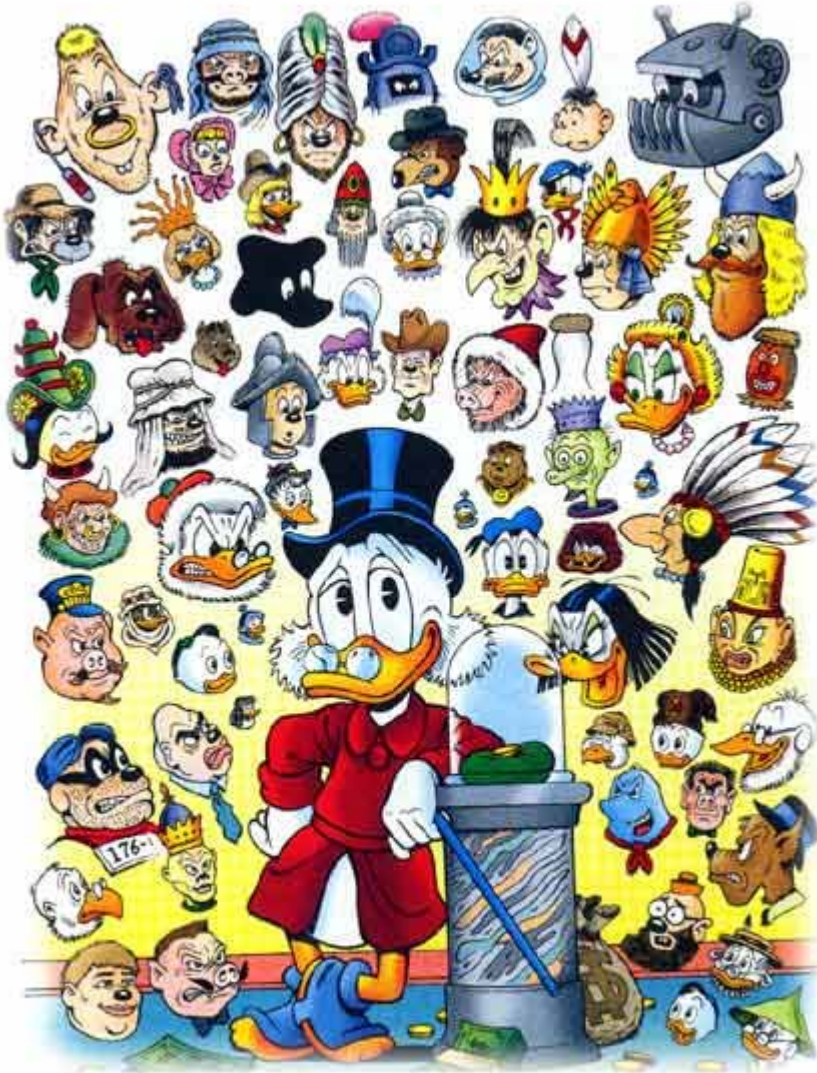
Vad tycker familjen om att du har blivit en tvättäkta serietecknare?

Ingen brydde sig. Min hustru var inte intresserad. Jag kan tänka mig att min far blev besviken, speciellt efter det att han förstod att jag inte brydde mig så värst mycket om familjeföretaget och att jag föredrog att göra barnsliga teckningar som enligt honom ingen över fyra år borde läsa. Jag talade inte om för mina vänner att jag tecknade, eftersom ingen av dem gillade Ank-serierna.

Vet dina grannar idag vad du arbetar med?

De flesta amerikaner vet mycket lite om andra länder. Eftersom Disney-serierna bara utges utanför USA, har de antagligen inte en aning om vad jag arbetar med. Jag försökte en gång berätta lite om mitt arbete för en granne. Jag visade honom en dansk Kalle Anka, Anders And. Han trodde tidningen var från Tyskland, eftersom han trodde att Danmark var en del av Tyskland.

© Disney

På den här affischlika bilden är farbror Joakim omgiven av många minnesvärda figurer från Carl Barks klassiska äventyr. Rosa tecknade den till det 300:e numret av den amerikanska Uncle Scrooge-magasinet. Känner du igen hela gänget?

Hur kändes det att ha sin egen tecknade serie i handen?

Jag kan inte beskriva det. Då jag äntligen hade ett exemplar av Uncle Scrooge #219 var jag mäkta stolt. Hade en person kommit fram till mig och sagt att hon var drottningen av England hade jag sagt "So what?". Jag skriver och tecknar farbror Joakim-serier!".

"Solens son" var i det närmaste en sensation bland entusiasterna i USA när den kom ut den 7/4 1987. Historien är en sorts fortsättningsserie på Barks historia "Vilse i Anderna". Över en natt blev Don Rosa hyllad som nästa store Kalle Anka-tecknare. Här ser du överst en teckning av Barks och under en av Rosa.

© Disney

Fick du beundrarpost efter "Solens son"?

Ja, det kom positiva brev till redaktionen. Ett fåtal blev publicerade i "Uncle Scrooge" (tidningen som publicerade historien), och de var utan undantag positiva.

Får du beundrarpost nu för tiden?

Jadå, det kommer en hel del. Mycket kommer med e-post och jag försöker efter bästa förmåga besvara alla. I genomsnitt kommer det 30 - 40 mail om dagen och jag använder nätterna till att besvara dem. Det tar lång tid, men jag är själv en entusiast och vet hur viktigt det är för dem att få ett svar!

© Disney

Varför blev det ytterligare en historia?

Solens son var ju tänkt som en engångshändelse?

Ja, men det blev ett så starkt gensvar och jag tänkte att om de vill låta mig försöka en gång till, så kunde jag gärna göra det. Men då var jag en ren amatör och arbetet i familjens byggfirma var viktigast. Så fortsatte det i 6 månader. Efter det fann jag att det var bäst för alla om jag koncentrerade mig på serierna.

Efter detta har det blivit många serier och de flesta har kommit till oss i Norden. Vilken av dina serier gillar du bäst?

Jag gillar att göra fortsättningsserier på gamla serier som jag själv växt upp med. "Tillbaka till Xanadu" (KA 13/1991) och "Åter till Avskyrvärld" (KA16-19/1990) är sådana serier. Den första är till och med en uppföljare till två berömda Barks-serier! Jag tyckte också om "Sista släden till Dawson" (KA35-38/1990), en fristående berättelse på Klondyke-äventyret med Glittriga Gullan och "Födelsedagen" som berättar om vad som skulle ske med Ankeborg om inte Kalle Anka fanns. Om man räknar "Farbror Joakims liv" som en serie, är det min favorit. Vanligtvis gillar jag resultatet av vad jag gör, men blir illa till mods när jag ser fel som jag har gjort. Speciellt gäller detta teckningarna.

Du är känd för att lägga till detaljer i dina teckningar. Kan du berätta om det?

Oj, det finns så många detaljer i mina historier att jag inte kan beskriva dem här. De är inte

dolda, bara väl gömda. En sådan detalj är dedikationen D.U.C.K. "Dedicated to Uncle Carl from Keno" (Keno är mitt förnamn. Don är egentligen mellannamnet) som finns på alla omslagsteckningar och i första rutan på alla mina serier.

© Disney - D.U.C.K. finns i glödtråden i glödlampan.

Är det sant att du helst vill att dina historier rör sig kring 1955?

© Disney

"Sista släden till Dawson"

annan kanske ligger runt 1952. Jag själv är inte riktigt säker, men ett är säkert, vi måste tillbaka i tiden 40 - 50 år. Farbror Joakim hade annars inte varit i livet idag!

Berätta lite om dina samlingar!

Jag samlar egentligen bara tecknade serier och har i stort sett alla jag letat efter. Samlingen består av ca 40 000 tidningar med serier av skiftande slag. Disney USA är i det närmaste komplett. Det saknas kanske tre eller fyra häften. Nu ska det tilläggas att en komplett samling av Disney USA består av en åtskilligt mindre mängd tidningar än vad motsvarande europeisk samling omfattar. Jag vill också påpeka att jag inte direkt gillar Disney-serier! Däremot gillar jag Carl Barks serier.

Med avseende på Disney, så har jag också åtskilliga andra serier. Four Color är ett område och det var en serie enkla häften som kom flera gånger i månaden. Uppriktigt sagt finns det inget som säger att detta är en serie. Det finns inget på omslaget som påtalar det. Ett häfte kunde innehålla Kalle Anka, nästa en westernserie, sedan Dennis eller liknande. En komplett serie av Four Colors omfattar 1100 häften och är mycket värdefull. Jag fick faktiskt köpa många av dem av en sällsynt samlare som samlat serier från 50-talet och han hade många av dem jag saknade i utmärkt skick. En annons i en lokal tidning gav denna kontakt och nu har jag samlingen komplett.

Jag samlar även många andra serier som t ex superserier från Marvel, DC och Atlas. Cowboyserier (inte Gene Autrie och Roy Rogers), EC, Will Eisner, Funny Animals från Dell etc etc. EC är förresten det bästa som skapats i serieväg enligt min mening. Jag gillar även andra serier som Lilla Lotta och Plutten!

Har du andra samlarområden?

Ja, det har jag. Jag samlar figurer, tredimensionella eller i relief, av änder, alltså Joakim, Kalle m fl. Här är jag ganska speciell i mina krav. Det finns grupper med Musse och Kalle tillsammans, men då skall minst 50% av figuren vara med änder! Jag har redan ett stort antal sådana figurer och på senaste tiden har det blivit lättare att hitta. Jag brukade resa till många mässor, auktioner och loppmarknader och vandra kilometer efter kilometer på jakt efter intressanta objekt. Nu kan jag faktiskt sitta i hemmets vrå och hitta mycket mer än jag gjorde på mina vandringar. Hemligheten heter eBay.

eBay?

eBay är en auktionssida på nätet som hela tiden förnyas med nya objekt till salu. Här kan du köpa sakerna dyrt, men också hitta sällsynta till en rimlig peng. eBay är både fantastisk och förfärlig och något av det roligaste som har hänt mig de senaste åren. Jag lägger mycket tid på detta, för det är så fascinerande att se hur tillsynes värdelösa objekt säljs för tusentals kronor, medan rariteterna kan vara riktigt billiga. Det är för det mesta svårt att få tag i det objekt du letar efter, men jag har utarbetat ett system som fungerar! Jag får ofta tag i det jag önskar mig till ett pris som för det mesta är ok. Detta system vill jag inte avslöja här. Jag letar mest efter Disney-objekt.

Finns det många sådana Disney-objekt i USA?

Javisst! Det har producerats sådana mycket tidigt. Speciellt Musses ansikte har syns på många objekt allt från leksakståg till termosar. Farbror Joakim är däremot ovanlig. Det finns några men inte förrän Ducktales startade i USA på TV, blev det producerat Joakim-objekt. Jag kan nämna en liten figur, ca 3 cm hög, som är värd ca 200 dollar (ca 1 700 kr)! Av ren kuriositet - de fyra mest värdefulla Joakim-objekten, alltså inte de mest sällsynta, i USA är följande:

1. 1956. Hagen-Renaker keramisk figur. Detta var en av en serie Disneyfigurer, Joakim-utgåvan är den mest sällsynta. Joakim står med benen lite isär och med händerna på käppen. Mycket liten och mycket sällsynt.

2. 1961. En liten Joakim-figur där han står på en fot och med käppen i höger hand. Mycket, mycket sällsynt.
3. 1960-61. Daniel Brescher Company Joakim-sparbössa. Joakim ligger i sängen med hatten på och dollarsedlarna sticker ut ur kudden. Carl Barks har gjort en försida av denna scen. Det diskuteras om teckningen kom före sparbössan. Relativt vanlig.
4. 1961. En sparbössa från Dell, alltså det förlag som utgav Joakim-häftena. Detta gör den mycket speciell. Joakim sitter på toppen av sparbössan med Knatte, Fnatte och Tjatte runt sig. Sällsynt.

Don Rosa visar stolt upp plaketten för bästa fortsättningsserie 1995. Det åtråvärda "Eisner-priset" fick Don för boken "Farbror Joakims liv".

Samlar du på film?

Nej, det gör jag inte. Jag har visserligen mycket film, men det är inte systematiskt ordnat. En samling är när du måste ha ett objekt för att fylla ett hål, du måste ha allt själv även om du inte gillar objektet i fråga. Jag har filmer men är ingen organiserad samlare.

Du tecknar enbart ankor, och då helst Barks-ankor som du själv säger. Varför tecknar du inte Musse-serier?

Det sägs att jag hatar Musse, men det är inte rätt. Jag bara tycker att Musse är alltför populär i USA. Du möter hans ansikte överallt, på T-tröjor, väskor - you name it! Jag växte upp med en Musse som var ganska intetsägande medan däremot Kalle och Joakim var spännande figurer. Det är nog grunden till att jag föredrar ånder. Musse påminner mig om Bing Crosby. Jag gillar hans plattor, men de är för mig lite intetsägande.

Har du läst många Musse-serier?

De häften med Musse-serier som fanns när jag växte upp, var i huvudsak Paul Murry-serier. Jag gillade dem aldrig särskilt mycket, det var ankorna som attraherade mig. Senare har många försökt få mig att gilla Musse. De visar mig serier av Gottfredson och ber mig läsa

dem. Men det finns redan så mycket jag gillar, så mycket jag intresserar mig för att jag helt enkelt inte har tid att skaffa mig ett nytt intresseområde. Jag har därför valt att hålla mig ifrån Musse, även när jag tecknar.

© Disney

Don Rosa smugglar likväl in en och annan mus i sina serier. Här har Musse hamnat under en elefantfot. Denna detalj blev förresten borttagen i den amerikanska utgåvan av historien.

Kan du tänka dig att göra en egen serie?

Du menar säkert en serie med figurer jag själv äger. Allt jag gör i dag är Disneys egendom. Jag gör serierna, men äger dem inte. Min lön påverkas inte om serierna säljer bra eller dåligt. Det hade nog varit mer lönsamt att göra en egen serie, men samtidigt har jag växt upp med Kalle & Co. Det fanns Disneyhäften hos oss från den dagen jag föddes, och figurerna är min familj! Farbror Joakim har funnits ända sedan jag föddes, och det känns som om han är levande. Därför håller jag mig till de figurer jag har ett förhållande till och de jag känner bäst.

Vilka figurer tycker du om att använda i dina Joakim-historier?

Joakim är min favorit. Jag tecknar honom i olika miljöer, men det är utan tvivel historierna om hans liv och uppväxt som fått bäst respons. De allra flesta breven från fans nämner dessa historier. Av Joakims motståndare använder jag Björnligan, Magica de Hex och Guld-Ivar Flinthjärta. Björnligan är ute efter Joakims pengar, Magica vill ha hans första krona och Guld-Ivar är ute efter titeln "Världens rikaste anka". Magica kan vara vanskelig att teckna, särskilt hennes hår. Trots det gillar jag att teckna häxan, och kommer att använda henne även i framtiden. Däremot kommer nog inte Joakim att få möta Glittriga Gullan mer i mina serier.

Men det finns också andra motståndare. Den senaste tiden har en helt ny tillkommit, och han är faktiskt min egen skapelse. Han heter Armand Lutin, är mästartjuv till yrket och går under namnet Svarte Riddaren. Lutin är egentligen ute efter själva utmaningen i att ha Joakim som motståndare. Det kan tänkas att han dyker upp i nya historier efterhand.

Vilka historier är svårast att göra?

Det är så att historierna fortfarande blir svårare att göra, jag får hela tiden undersöka nya detaljer. Jag vill att de ska vara så bra som möjligt när jag lämnar dem ifrån mig. När det gäller Kalevala-historien så började jobbet med den när jag besökte Finland för fyra år sedan. Först måste jag läsa in mig på bakgrundsmaterialet innan jag kunde börja jobbet. Jag lånade en bok som berättade sängen. Sedan fick jag undersöka alla fakta som jag skulle kunna tänkas ha användning för. Utmaningen ligger i att alla historier skall basera sig till 100% på fakta/legender/myter som redan finns, och utifrån dessa skall historien sedan byggas. Det första jag gjorde när jag fick chansen att teckna Joakim-serie var att köpa 50 årgångar av National Geographic från en granne. Dessa är min utgångspunkt när jag börjar kolla detaljer, men jag måste vända mig till många fler källor innan jag är nöjd.

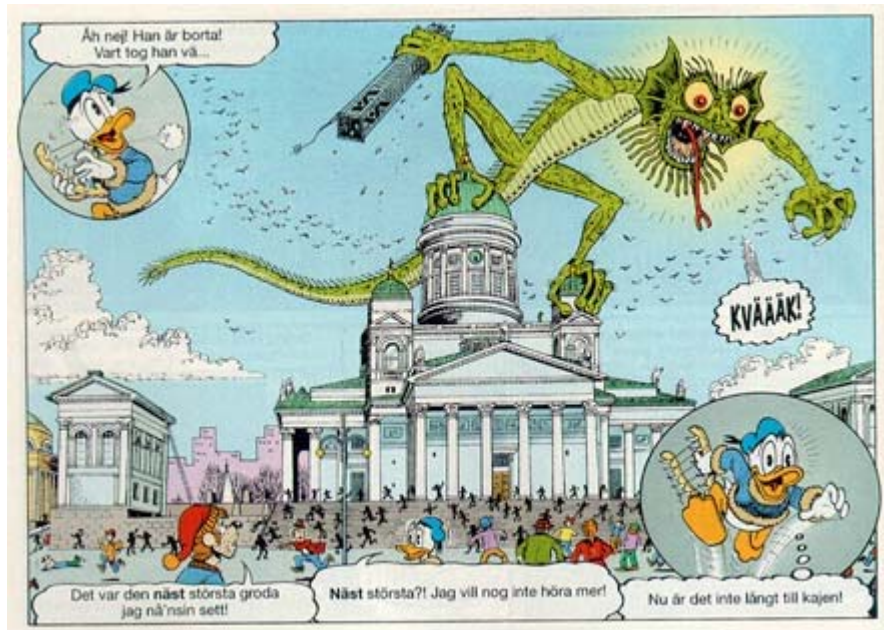
Eftersom jag vill göra ett så noggrant jobb som möjligt, är det bra om jag slipper teckna för detaljerade bakgrunder. Snö är perfekt, jag gillar det bättre än att ha ankorna i städer! Men jag beundrar folk som Marco Rota som så oansträngt tecknar stadsmiljöer. Själv så skulle jag gärna velat tjäna så mycket att jag kunde anlita en assistent att teckna bakgrunderna, men samtidigt gillar jag bäst att ha full kontroll över arbetet.

Många menar att jag gör det lätt för mig genom att hela tiden referera till Barks-historier. Det är tvärt om en belastning att ha med en massa referenser till den ursprungliga historien. Jag får göra en intrig som inte strider allt för mycket mot det Barks gjorde.

© Disney

En av Don Rosas egna figurer, Armand Lutin alias Svarte Riddaren.

© Disney

Från "Jakten efter Kalevala", en jättesuccé i Finland. Ett litet exempel på Rosas noggrannhet: Hans historier skall i största möjliga mån utspela sig i mitten av 50-talet. Han försökte därför länge att finna fotografier på speciella gathörn i Helsingfors från 1955, för användning i Kalevala-historien. Detta var inte möjligt, men han försökte ändå bara att ta med byggnader som existerade på den tiden.

Du tecknar för Egmont i Skandinavien, varför det?

Ja, som du vet så är det inte längre någon produktion av Disneyserier i USA. Egmont är stort och producerar många serier. Men det finns andra producenter. Själv så arbetar jag ungefär halvtid för den franska tidningen "Picsou". Detta betyder inte så mycket för er i Skandinavien, då ni säkert kommer få läsa mina serier där också. Men några kommer alltså först att utges i Frankrike.

Tillbaka till den senaste historien. Hur mottogs "Jakten efter Kalevala" i Finland?

Kalevala sammanställdes 1849, men har sina rötter längre tillbaka i tiden. Jag har använt detta manus som utgångspunkt för en Kalle och Joakim-historia. Den utgavs i Sverige i Kalle Anka & C:o 48-50/99.

Eftersom min historia kombinerar de två mest populära litterära verken i Finland, nådde historien en enorm popularitet. Den bokutgåva som gavs ut, trycktes i fyra upplagor, det vill säga 50.000 ex som såldes på sex veckor, och detta var innan julrushen började. Jag var på alla tv-kanaler, tror jag, i alla tidningar etc. Hundratals människor stod i kö för att få boken signerad. Jag har aldrig tidigare upplevt något liknande.

Med din framgång: är det ett bra betalt jobb du har?

Ha, ha, jag tjänar åtskilligt mindre än vad en lärare gör. När dollarn går upp, går mitt honorar ner, eftersom jag får betalt i utländsk valuta som jag får växla in.

Apropå pengar: Farbror Joakim får aldrig behålla de skatter han finner i dina historier. Varför?

Har du sett filmen "Treasure of Sierra Madre"? Det är världens bästa skattjaktfilm, för den berättar om själva skattjakten. Filmen hade inte varit så intressant om deltagarna hade fått behålla guldets. Filmen tar upp girighet och hur viktiga de små sakerna i livet är. Så önskar jag också att mina Joakim-historier skall vara. För mig är det inte längre intressant att berätta historier om hur Joakim blir rikare. Vem bryr sig om det? Han är redan så rik som det går att bli. Det är mycket mer intressant att se hur och varför han inte alltid får det han vill ha. Ibland är det till och med hans eget fel, eller så är det krafter han inte kan råda över! Jag arbetar förresten just nu med en serie som har denna film som inspirationskälla.

Apropå nya historier: Då den här intervjun görs är din senast utgivna historia "Jakten efter Kalevala". Du är alltså på gång med nya serier?

Jodå, jag har gjort en 12-sidors historia för "Picsou" som heter "Attaaaaaack!" på engelska. Det är en historia där Joakim ber Oppfinnar-Jocke göra en maskin som i god tid kan varna om pengabingen angrips. Kalle får tag i den här uppfinningen och ... nej, jag ska inte avslöja mer.

Jag tycker kanske själv att "The Coin" är en bättre historia. Den är faktiskt mer än tre år gammal och handlar om ett mynt som Joakim mist från pengabingen. Myntet hamnar på olika ställen i Ankeborg, och många av de figurer vi känner får besök av det myntet. Vet du - jag tycker faktiskt själv att detta är en av mina bästa korta historier!

"The Three Caballeros Rides Again" är en historia där Kalle möter sina två vänner från Sydamerika, José och Panchito (från filmen The Three Caballeros). De tre hamnar i ett äventyr som omfattar en försvunnen silvergruva och en kamp på ett tåg som rasar ner i en enorm canyon. I historien är det förresten en hel del referenser till filmen jag nyss nämnde, "Treasure of Sierra Madre".

Och så har jag så smått börjat fundera på en ny historia till "Picsou", men jag tror jag väntar med att avslöja något om den.

Du har gjort "På väg till Lillehammer" på beställning från Oslo, och "Jakten efter Kalevalä för finnarna. Kommer vi att få se fler liknande Skandinaviska historier i framtiden?

Antagligen!

Svenska barn är mycket intresserade av invånarna i Ankeborg, och många av dem undrar vem som är far till Knatte, Fnatte och Tjatte. Kommer vi någonsin att få veta något om honom?

Ja! Det är faktiskt den historien jag kommer att göra för "Picsou"! Just nu är det bara en vag idé jag har, det kommer att ta år innan den är klar. Brorsönerna blir 65 år 2002, så kanske blir det en jubileumshistoria?

© Disney

Knatte, Fnatte och Tjattes far är okänd i ännu några år framöver.